

תשורה

משמחת בישואין של
חיים שאול ורחל ברוק
יום שלישי י"ט כסלו ה'תשס"ב

צני צוק יהי הקטין

קטן עצי ענף

על יסודי התורה

והצלה

דחייף אלושרים קפ

ב"ה. יום ג' שהוכפל בו כ"ט טוב. חג הגאולה. היום אשר אור וחיות נפשינו ניתן לנו.
י"ט כסלו, ה'תשס"ב. שנת הקהל.

לכל הקרובים והידידים המשתתפים בשמחתנו שליט"א
ליזכרון טוב ליום כלולותינו הננו בזה לכבד את כל הנוטלים חלק
בשמחת לבבנו מקרוב ומרחוק בתשורה זו לפניכם הכוללת:
שער א': סיפורים ומשלים מא"ז הרה"ח הרה"ת ר' חיים שאול ע"ה
ברוק שסיפר לתלמידיו הרבים.
שער ב': מכתבים שנשלחו אליו וממנו.
שער ג': קוים לדמותו של סב הכלה הרה"ח ר' משה לייב גולדיס
ז"ל מצ'רנוביץ'.

בימים אלו הולכת ונשלמת כתיבתו של ספר על הרה"ח ר'
חיים שאול ברוק.

הספר כולל את תולדות חייו, סיפורים ששמעו ממנו תלמידיו,
אגרות קודש מאדמו"ר הר"צ וכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, אגרותיו
לחבריו, אגרות חבריו ותלמידיו, רשימותיו וביאורי התניא שלו.

מתוך חומר זה אנו מפרסמים בזה מקבץ סיפורים ומשלים
שסיפר וכן מכתבים שקיבל ושיגר לחבריו הרבנים.

בהזדמנות זו, אנו פונים לציבור הרחב, שכל מי שברשותו
סיפורים או עובדות, מסמכים או תמונות הקשורים בר' חיים שאול
שלחם (נ"מ להחזיר) לת.ד. 814 כפר חב"ד ייבוא על הברכה.

ואנו תפלה שבמהרה בימינו ממש נזכה לשמוע בערי יהודה
ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה גו', כי תקויים תפלתנו ובקשתנו
ותקוותנו אויף זעהן זיך מיטן רבי'ן דא למטה נשמה בגוף והוא יגאלנו.

חיים שאול ורחל ברוק

סיפורים ומשלים

מא"ז הרה"ח הרה"ת ר' חיים שאול ע"ה ברזק
שסיפר לתלמידיו הרבים

סודו של הדוב...

שני חברים טיילו ביער, לפתע הרגישו כי מתקרב אליהם דוב. השניים נבהלו מאוד. אחד מהם החיש צעדין, טיפס על אחד העצים הקרובים, שם מצא לו מחסה, בעוד חברו נשאר בדד.

כשראה החבר כי לא יוכל להבריח את הדוב בכוחות עצמו, נזכר במה ששמע פעם שדוב לא נוגע בגוף מת, נשכב על הארץ ועשה עצמו למת.

הדוב ניגש אליו ורחרח את הגוף 'המת'. החבר עצר את נשימתו, וכל הזמן שהדוב היה בקרבתו, לא הראה כל סימני חיים.

כשהדוב הסתלק, ירד החבר מהעץ ושאל בתמיהה את חברו: "איזה סוד לחש לך הדוב באוון?"

"הדב אמר לי", אמר החבר, "שלא להתחבר עם רע המשאיר אותך לאנחות בעת מצוקתך..."

רעים נאמנים

בימי קדם היו שני רעים נאמנים: שם האחד אליפלט ושם השני גדעון. גדלו השניים יחד בשכונה אחת, וילמדו תורה יחד, ויאהבו איש את אחיו כאהבת דוד ויהונתן.

ויהי כאשר גדלו הנערים ויצאו מבית הוריהם לסחור את הארץ, ויעשו חיל, ויאחזו במדינות שונות וירחקו איש מרעהו מאד, כי לא כימינו אלה הקשר בין הרחוקים בימים ההם.

והנה קרה הדבר, שגדעון נתגלגל ובא לארץ אשר בה ישב רעהו אליפלט. ויהי בבואו בשערי עיר הבירה לעת ערב, וישימו לו עלילות-דברים, כי מרגל הוא ולראות את ערוות הארץ בא, ויועידוהו למשפט, ויצא דינו להתלות על עץ בכיכר העיר.

ויצר לגדעון מאוד ויזכור את ביתו ואת נחלתו, אשר נשאר באין עוזר ומנהל, ויבך בכי תמרורים על בניו הקטנים, אשר ירעבו ללחם באין אב. הוא מובל לפני המלך, ויפול גדעון לרגליו ויתחנן ויאמר: "אדוני ומלכי, הנני מקבל עלי את גזר-הדין אף כי חף אני מפשע, אבל אחת אשאל ממך: צו-נא וייתן לי חופש לשלושת ימים, למען אלך לביתי ואראה את פני אשתי ובני ואצווה על נכסי אשר לי, וחי אני, כי שוב אשוב למועד הנכון".

ויאמר המלך: "מי יערוב לי, כי לא תמלט את נפשך אחרי תצא מזה?"

ויקם איש מן העדה, והוא אליפלט היושב בעיר ההיא, ויאמר: "מלכי ואדוני, אנכי אערבנו, קחו נא אותי ושימו נא אותי במאסר ותנו את האיש הזה ללכת לביתו, והיה אם לא ישוב למועד הנכון, והיתה נפשי תחת נפשו".

וישתומם המלך ויאמר: "לו יהי כדבריי!"

ויצו המלך לעבדיו להסיר את כבלי הנשפט ולשימם על רגלי האיש אשר ערב אותו במשמר, ואת הנדון שלחו לדרכו לשלושה ימים.

ותהום העיר לשמע המעשה הזה, אשר לא היה כמוהו. איש לא האמין כי ישוב הזר, וינודו לאליפלט, ואנשים רעי לב עוד לעגו לו ועל תמותו כי גדלה מאד.

וגדעון נשא את רגליו וילך חיש לארצו, ויבוא אל בני-ביתו ולא הגיד להם את אשר קרהו ויצו לביתו ויסדר את כל ענייניו, ולא ידע איש מה הדבר.

כתום שלושת הימים העמידו את עץ התלייה בעיר, והתליינים כבר נכונו ויקחו את כליהם עמהם. והעם נאסף לראות את אשר ימצא את אליפלט, כי לא עלה גם על דעת אחד מהם, אשר שוב ישוב גדעון.

כבר נטו צללי ערב ויפנה היום, והערב כבר הוצא מכלאו, והוא עומד לפני עמוד התלייה וכותנתו עליו. עוד מעט ועשו לו את אשר אמרו לעשות לגדעון, וההמון הולך ורב.

גם המלך בא וראשי שריו לראות בהיתלות האומלל. ויהי בשום התליין את החבל על צווארו, נשמע פתאום קול קורא בעוז: "הנה באתי! חכו! אל נא תרעו לחברי! הנני תחתי!"

וישאו את עיניהם והנה גדעון מפנה לו דרך בין ההמון והוא בא למות ולהציל את חברו.

ויתפלא המלך על אמונת לב הרעים ואהבתם כי עזה, ויאמר: "תחת אהבתכם הנאמנה הנני סולח לעוון האיש הזה ורק דבר אחד הנני שואל מאתכם: הבה ואהיה גם אני רע שלישי לכם וזכרתי לכם כל ימי חסדכם זה".

ויהיו שני הרעים הנאמנים מן היום ההוא ליועצי המלך ולשריו הקרובים ויגדלם וינשאם וישמור להם חסדו כל ימי חייהם.

היה היו שני חברים

עסקיו של שמואל היו חלשים למדי. בחנות הבדים שלו, בה מכר בעיקר שאריות בדים לחליפות לא יקרות, היו יותר מדפים ריקים מאשר מלאים. הקונים שנכנסו לחנות לא מצאו מבחר ראוי לשמו ואפילו חוואים שנמנו בעבר עם לקוחותיו הטובים ביותר, התחילו ללכת אל המתחרים.

הדבר היה מצער ביותר, כי לשמואל לקח זמן לא מעט עד שהרגיל את לקוחותיו שאצלו אין עומדים על המקח, כי בחנות שלו המחיר הוא מחיר, ההן הוא הן והלאו הוא לאו, ומי שאינו רגיל לכללי מסחר הוגנים כאלה, יכול ללכת למקום אחר.

במרוצת הזמן התרגלו הקונים ליושרו של שמואל וכינו אותו "סמי ההגון". עתה, כשלא היה בחנותו מבחר ראוי לשמו, החלו נוטשים אותו ושמואל קבע בצער, כי אין הוא יכול לבוא אליהם בטעות.

לרוע המזל, היה שמואל בעל חוב לסיטונאים שהחלו למנוע ממנו אשראי נוסף. המצב הלך והורע ולשמואל לא נותרה ברירה, אלא לחפש עצה מה לעשות, כדי לשלם את חובותיו ולחדש את המלאי של חנותו.

הוא שוחח על כך עם אשתו והיא הציעה לו מיד למשכן את תכשיטיה.

בימים הטובים כאשר שמואל נחשב סוחר אמיד, היה נוהג מפעם בפעם, ובמיוחד לפני החגים – לקנות תכשיטים לאשתו. פעם סיכת זהב מקושטת ביהלום, פעם ענק ופעם שעון זהב או זוג צמידים. עתה הציעה לו אשתו הטובה לקחת את כל התכשיטים ולמשכן אותם, כדי שבעזרתם יוכל לצאת מן המיצר, ולעמוד שוב על רגליו.

קיבל שמואל את עצת אשתו בהיסוס ובצער. אולם הוא החליט לא למשכן או למכור את התכשיטים במקום מגוריו – עיירה אמריקנית קטנה באחת המדינות המרוחקות – אלא לנסוע לעיר הגדולה ולנסות לעשות מהם כסף שם. הוא חשש כי בעיירתו השמועה תעשה לה כנפיים ולא תוסיף למוניטין שלו...

החליט, איפוא, שמואל לנסוע ולמשכן את התכשיטים. בעת ובעונה אחת – חשב – הוא יבקר אצל ידיד נעוריו, חיים יוסף, המתגורר בעיר הגדולה. הם למדו יחד בישיבה, אחרי שבילו יחד ילדות מאושרת.

כאשר נישאו, נפרדו דרכיהם, אולם מפעם בפעם החליפו ביניהם ד"שים וברכות, הן באמצעות מכרים משותפים ולפעמים באמצעות הדואר. כל אחד מהם שמח לדעת, כי לחברו פרנסה טובה, אחרי שהבטיחו חגיגת איש לרעהו, כי בשעת הצורך לא יהססו לפנות, אחד אל השני, בבקשת עזרה.

הנה הגיעה השעה, חשב שמואל, בה אבקש מידידי חיים יוסל, הלוואה של גמילות חסד. ידידו זה היה האחד והיחיד שבאוזניו הוא מוכן לפתוח את לבו – חשב.

מבלי לאבד זמן יקר נוסף, ארז שמואל מעט חפצים, לבש את חליפתו הטובה ועלה על הרכבת הראשונה שתוביל אותו אל העיר הגדולה. הוא היה בטוח שאשתו תהיה מסוגלת לטפל בחנות. כמו בעבר, כאשר היו תקופות של יעונה בוערת הייתה מסייעת לו בחנות והתמצאה ברזי המסחר לא פחות ממנו.

בהגיעו לעיר הגדולה בשעות הבוקר המוקדמות, הלך שמואל תחילה אל בית-המדרש, כדי להתפלל תפילת שחרית. היו שם כמה מתפללים מאחרי-קום והשמש נתן לאורח 'שלום עליכם', כשהוא מחיך אליו במאור פנים.

לאחרי שסיים את תפילתו, החליף שמואל מלים מספר עם השמש הסימפטי ושאלו לשלום ידידו חיים יוסף.

"כוונתך וודאי לרי' חיים-יוסף?", השיב השמש בהתלהבות, "הרי הוא אברך מצויין, ת"ח מובהק ובעל צדקה גדול. כל אחד בעיר אוהב אותו ומכבד אותו מאד..."

"ואיך העסקים שלו?" – המשיך שמואל להתעניין.

ענן קל חלף על פני השמש, כאשר השיב: "ובכן, מצבו יכול להיות טוב יותר. בהחלט מגיע לו שיהיה מצבו משופר יותר. לרוע המזל הוא סבל באחרונה הפסדים... הפסדים משמעותיים למדי... אני מקווה שבעזרת ה' הוא ייצא מזה..."

שמואל נדהם לשמוע את דברי השמש. הוא היה מודאג נוכח מצבו של חברו, עד כדי כך ששכח את צרותיו שלו. והרי אין כל אפשרות במצב כזה לבקש מחברו הלוואה, כפי שחשב. אדרבה, שמואל היה רוצה לעזור לו ככל שיוכל. חשק עז תקף אותו לראות את חברו מהר ככל האפשר, אך קודם שומה עליו למשכן את התכשיטים שהביא עמו.

שמואל מיהר אל אחד התכשיטנים הידועים, שעסק בין השאר גם בהלוואת כספים תמורת משכון. הוא משכן את תכשיטי אשתו וקיבל תמורתם חמישים שטרות מרשרשים של מאה דולר כל אחד.

עתה היו בכיסו 5000 דולר והוא תהה כיצד והיכן יוכל להשיג הלוואה של עוד 5000. בסכום הכולל, יוכל לשלם את חובותיו ולקנות קצת סחורה כדי "להזיז" את עגלת חנותו שנתקעה בבוץ.

שמואל נתקבל בבית ידידו, חיים-יוסף, בידידות ובכבוד מלכים. חיים-יוסף חיבקו בהתלהבות וקרא פעמים מספר "איזו הפתעה נעימה!" הוא שאל, מדוע לא הודיע לו שמואל על בואו, כדי שיוכל להמתין לו בתחנת הרכבת. הוא קרא לאשתו שהייתה במטבח וביקש לשים כיבוד על השולחן, לכבוד "האורח היקר שלנו".

זמן רב ישבו שני הידידים ושוחחו בנועם על דא ועל הא, כשהם מעלים זיכרונות מהשנים אותן בילו יחדיו בישיבה. כאשר שמואל שאל לבסוף את ידידו, על מצב עסקיו עתה, הוא נענה ב"ברוך ה', אין תלונוות", וחיים-יוסף הסיט את השיחה לנושא אחר.

תשובה דומה השיב שמואל, כאשר ידידו שאל אודות הפרנסה שלו.

שמואל נשאר ללון בבית ידידו. למחרת בבוקר הם השכימו קום, הלכו לבית הכנסת, ואחר-כך חזרו הביתה, כדי לאכול את ארוחת הבוקר.

לאחר מכן התנצל חיים-יוסף, באומרו כי עליו ללכת לאן-שהוא בענייני העסק. הוא לא ישן הרבה בלילה הקודם, בחושיבו על חברו. פניו של שמואל ותשובותיו ההססניות הסגירו את מצבו הכלכלי וחיים-יוסף יצא כדי לנסות ולהשיג כסף, למקרה ששמואל יבקש ממנו הלוואה של גמ"ח.

שני הידידים נפגשו שוב בשעות אחר הצהריים, אכלו ארוחה קלה ולאחר מכן החל שמואל בהכנות מזורזות לקראת שובו הביתה. כאשר ארז כבר את חפציו נזכר לפתע כי טרם אמר את התהילים היומי. הוא ביקש מידידו ספר תהילים וחיים-יוסף הראה לו את מקומו של הספר על כוננית-הספרים. הוא עצמו יצא כדי להזמין מונית, שתיקח את ידידו לתחנת הרכבת.

כעבור מספר דקות שב הביתה והודיע כי המונית הגיעה. השניים נכנסו לתוכה ונסעו לתחנה. שמואל הבחין בפליאה כי חברו יצא בלי מקטורן (זיקט). הדבר היה מוזר בעיניו מאד.

"חיים-יוסף המסכן – חשב בלבו – הוא כל כך מוטרד כנראה בענייני עסקיו, ששכח ללבוש את הזיקט שלו".
אך לא אמר לידידו מאומה.

בהגיעם לתחנה, נזכר חיים-יוסף כי טרם התפלל מנחה. ממילא היה עליהם לחכות קצת עד שתגיע הרכבת וחיים-יוסף חשב שיוכל בינתיים להשלים את תפילתו.

הוא ביקש משמואל שישאיל לו את הזיקט שלו לכמה רגעים, לבש אותו, פרש לקרן זוית ושקע בתפילה. אך סיים את תפילתו, כאשר נשמעה השריקה של הרכבת המתקדמת. חיים-יוסף החזיר את הזיקט במהירות ושני החברים התחבקו והתנשקו ושמואל עלה על הרכבת כשהוא נפרד לשלום מחברו. הוא עוד נפנף לחברו שעה ארוכה עד שהרכבת שהגבירה את מהירותה נעלמה מטווח הראייה של התחנה. לאחר מכן הלך למקומו, תוך שהוא מכניס את ידו לתוך הכיס הפנימי של הזיקט שלו, כדי להכין את הכרטיס לביקורת.

הוא הוציא את ידו מהכיס בפליאה גדולה "מה זה?" – שאל את עצמו, בהוציאו מהכיס שקיק נייר קטן ובו – מסתבר – חמישים שטרות של 100 דולר כל אחד. "מה אתם אומרים על כך?" – הוא שאל וקרא, כאילו מישחו מאזין לדבריו – "חיים-יוסף ידידי, סידרת אותי!"
שמואל הצטער על הכסף שמצא בכיסו, בודעו כי חברו אינו במצב המאפשר לו להעניק הלוואות. אולם הוא התנחם במחשבה ש...

בשובו הביתה מתחנת הרכבת, נזכר גם חיים-יוסף כי עדיין לא אמר את פרקי התהילים של אותו יום. הוא ניגש אל הכוננית, נטל את ספר התהילים ולהפתעתו הרבה מצא בין דפי הספר, ליד הפרקים של אותו יום, חמישים שטרות חדשים של 100 דולר כל אחד...

הראי

בעיירה אחת גר לפנים יהודי, מכניס אורחים ידוע ושמו ר' אברהם, אם כי רכשו לא היה גדול ביותר ובעשירות רבה לא נתברך – אך למען האורחים היי חולק אף את פת לחמו האחרונה, יהיה האורח מי שיהיה. בין אם היה זה שדי"ר (שליח) מטעם ישיבה מסוימת, עני המחזר על הפתחים או סתם עובר אורח. כולם ידעו כי בדירתו של ר'

אברהם אפשר תמיד לקבל ארוחה נאה, מיטה נוחה ללינת לילה ואף מתנת יד הגונה.

פעם עבר דרך עיירה זו אורח חשוב עד מאד. היי זה רבו של ר' אברהם, הצדיק ר' ישעיה, שהיי מפורסם בצדקנותו הגדולה.

הנהגתו של ר' אברהם, ובמיוחד מסירותו הגדולה לאורחים, מצאה חן בעיניו של הצדיק, אולם הוא נוכח לדעת כי ר' אברהם מחלק אף את פת לחמו האחרונה, וכי הוא ומשפחתו חיים על פת-לחם-חרבה, כדי לאפשר לו לקיים מצוות הכנסת-אורחים ביד נדיבה.

לפני עזבו את ביתו ברכו הצדיק כי יצליח הי את פרנסתו ויוכל לנהל את עבודתו הברוכה מתוך הרחבה.

תוך תקופה קצרה נוכח ר' אברהם לדעת כי ברכת הצדיק נושאת כבר את פריה. בית מסחרו הקטן התרחב לממדים בלתי טבעיים, ור' אברהם החל מרחיב יותר את עסקיו ואף כאן ראה הצלחה בלתי משוערת. במלים קצרות: ר' אברהם הפך תוך זמן קצר לעשיר מופלג.

עושר הוא ניסיון, ור' אברהם לא הרגיש בכך מיד. לאט לאט – הוא בעצמו לא הבחין כיצד קרה הדבר – לא מצא לו זמן לתפילה ולימוד כמקודם. אף לא היה לו כבר פנאי להתפנות לעניים או עובדי אורח אחרים, הוא מסר זאת למשרתיו. ולהגיע אל ר' אברהם בעצמו – היה כבר מן הנמנע.

אנשים החלו לרנן על אותו ר' אברהם בעל הלב הטוב שסטה מן הדרך, העשירות העבירה אותו מדרכו הטובה והישרה, והכבידה את ליבו. חבל – אמרו האנשים – הן יהודי כה טוב היי, מכניס אורחים למופת, ועתה... חבל...

באותו פרק זמן נזדמן לו לאותו צדיק – ר' ישעיה – עניין חשוב של פדיון שבויים. שלח הצדיק שליח מיוחד לאסוף כספים עבור מצווה נשגבה זו. במיוחד ציוה את השליח לסור לביתו של ר' אברהם ולבקש ממנו סכום כסף גדול למטרה זו, ובתוך כך גם לתהות על קנקנו.

הדו"ח אשר הביא אותו השליח, גרם לצדיק עגמת נפש מרובה, "האם מברכתי תצא חס וחלילה תקלה!!" הרהר הצדיק בלבו ומיד החליט: "חייב אני לגשת לתקן זאת". הצדיק שם מיד את פעמיו לדרך ולא עצר בדרכו עד שהגיע לאותה העיירה בה התגורר ר' אברהם.

מול ביתו של ר' אברהם ציוה הצדיק לעצור את המרכבה, ועל הישמש צווה: "עלה אל הגביר והודיעהו על ביקורי".

לא קל היה לו לשמש להגיע לתעודתו. משרתים רבים פגש בדרך לחדרו של ר' אברהם, ובפיהם כל מיני תשובות מתחמקות: "האדון איננו בבית", טען האחד, השני אמר כי "בעל הבית ישן עתה מנוחת צהריים", ואילו השלישי הצטדק כי "הוא עסוק עתה בישיבה חשובה עם חבר מרעיו ואינו יכול להתפנות".

כראות השמש שלא יעלה בידו להגיע לגביר, ביקש למסור על ידי המשרתים כי הצדיק ר' ישעיה הגיע לעיירה והוא ממתין מול ביתו.

כששמע ר' אברהם את שם רבו מיהר לצאת החוצה.

תוך יראת כבוד רבה דרש ר' אברהם בשלום רבו והפציר בו כי יזכהו בזכות ובכבוד להתארח אצלו.

הצדיק נאות לבקשתו. כשנכנס אל בית ר' אברהם הסתכל סביב, ראה את רב-עשרו ויפי-משכנו, אולם לשווא תרו עיניו אחר אביון או עובר-אורח בבית בו שהו בביקורו הקודם אנשים רבים.

על פני הצדיק הייתה נסוכה ארשת רצינות. הוא ניגש לחלון והסתכל החוצה.

"מי הוא זה הולך שם?" שאל הצדיק את ר' אברהם.

"זה יעקב החייט. הוא חוזר עתה מבית המדרש, יהודי ישר והגון אולם עני מרוד, מסכן..."

"ומי זאת הפונה ימינה?" המשיך הצדיק בשאלותיו.

"היא אישה אלמנה, היא פונה עתה לשוק לסחור קמעה, בביתה מתגוללים יתומים. רחמנות עליה..."

"וזה ההולך למולנו, מי הוא?" הוסיף הצדיק לשאול.

"בענצע (בן ציון) שואב המים" ענה הגביר, תוך כדי תמיהה על התעניינותו הרבה והמוזרה של הצדיק בעוברים ושבים.

הצדיק פנה מהחלון והחל ללכת הלך ושוב בחדר קבלת-האורחים המפואר של ר' אברהם.

לפתע עצר ליד ראי גדול שהיה תלוי על אחד הקירות. בעמדו לצד הראי בקש שוב הצדיק מר' אברהם לגשת אליו ושאל:

"ואת מי הנך רואה בראי?"

"רואה אני את עצמי" השיב ר' אברהם. ותמיהתו גברה והלכה על סוג השאלות המשוונות של הצדיק.

"ענה לי, ר' אברהם, ראי זה ממה הוא עשוי?"

"מזכוכית כמובן" ענה ר' אברהם.

"והשמשה?"

"אף היא מזכוכית".

"אינני מבין", אמר הצדיק בתמימות מעושה, "שניהם עשויים מזכוכית, ומדוע דרך השמשה הנך רואה את כל העוברים ושבים ואילו בראי הנך רואה את עצמך בלבד".

"הדבר מובן בתכלית", הסביר ר' אברהם לצדיק, "זכוכית השמשה היא זכה וצחה לכן רואים דרכה את כולם, ואילו הראי אטומה על ידי זה שהיא מצופה בכסף מאחוריה, ולכן רואה אני דרכה את עצמי בלבד".

"ככה, ככה", מלמל הצדיק בקול. "עתה הנני מבין: כל זמן שהזכוכית אינה מוכספת, רואים דרכה את כולם, אולם בו ברגע ששמים על זכוכית צפוי של כסף, אין רואים עוד את הזולת, דבר מעניין! הן אפשר לגרד את הכסף ידידי..."

"בוודאי".

ר' אברהם לא הספיק לסיים את דבריו ומיד עמד על כוונתו הסמויה של הצדיק. דמעות נצנצו בעיניו. כעת הבין כי כל זמן שלא היה 'מצופה כסף' הוא היה זכוכית צחה וטהורה וראה את מצוקת לבם של כל אחד ואחד. ואילו עתה – את עצמו בלבד הוא רואה. אכן, הוא תעה בדרכו, הוא לא עמד בניסיון...

"רבי, האוכל עוד לחזור בתשובה?"

"בוודאי. הן לשם כך באתי אליך... לא יכולתי להאמין למשמע אוזני כי השתנית עד כדי כך. אפשר עוד להחזירך למוטב טרם יהא צורך לקחת ממך את העושר – לגרד את הכסף".

ר' אברהם הבטיח בכל לבו לקיים את כל אשר צווה עליו הצדיק, ושוב כבימים עברו יטפל הוא בעצמו במצוות הכנסת-אורחים, וביתו יהיה פתוח שוב לכל נצרך ועובר אורח.

למחרת, ערך ר' אברהם סעודת מצווה גדולה, אליה הוזמנו כל ידידיו הוותיקים – עניי העיר. הוא סיפר לפניהם כיצד חזר בתשובה ובקש מהם שימחלו לו.

באחת מזוויות הראי הגדול שניצב בחדר קבלת האורחים גרד ר' אברהם את ציפוי הכסף, כדי להיזכר תמיד במה שלימד אותו רבו...

מצות מכונה

כידוע, היו אדמו"רי ליובאוויטש בין אלו שהתנגדו לאפיית מצות במכונה.

בזמנו של כ"ק אדמו"ר הרי"צ נ"ע הכניסו חידושים ושכלולים באותן מאפיות ממוכנות, והיה נראה כי מצות אלו מהודרות יותר ממצות הנאפות ביד. כיוון שכך, שאלו את כ"ק אדמו"ר הרי"צ נ"ע, אולי כעת כדאי כבר לאפות מצות במכונה?

השיב האדמו"ר:

פעם היה פריץ שעבדו אצלו יהודים. פריץ זה אף פעם לא ראה מסיבה של ברית מילה אצל יהודים. יום אחד פנה הפריץ אל אחד היהודים שעבדו אצלו וביקשו כי יזמינו לברית מילה.

ואמנם כאשר נולד בן אצל היהודי, הזמן הפריץ להיות נוכח בברית.

הפריץ עקב אחר כל הפרטים שהמוהל עשה, את ההכנות לפני החיתוך ואת החיתוך עצמו. כאשר המוהל חתך ופרע ורצה לעשות את ה'מציצה' צעק הפריץ על המוהל: "וואסא תראשא א קושאט ניע נאדא!" (הכל טוב ויפה, אבל לאכול את זה לא צריך!...)

להיות גר"ף...

החסיד רבי מיכאל דבורקין נ"ע, הביא פעם כורסא למנוחה עבור כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ זי"ע.

הרבי חיך לעברו ואמר לו:

יתן השי"ת ותהיה גרף. שזהו ר"ת ג'יזונט (בריא) רי"ך (עשיר) פרום (ירא-שמים).

אמר ר' מיכאל: ב"ה הנני בריא וגם עשיר, ואילו ליראת שמים הלא אין גבול...

הנפש השנית ו'חדר שני'

בעיר אחת שרוב תושביה היו מתנגדים, ביקשו החסידים לבנות לעצמם בית-כנסת. המתנגדים נתנו את הסכמתם בתנאי שהחסידים לא יבנו 'חדר שני' (זהו חדר נוסף שמטרתו היא לאפשר לאלו המתפללים באריכות להתפלל שם באין מפריע).

החסידיים הסכימו לתנאי, אולם בשעת הבנייה החליטו להקים גם 'חדר שני'. הזמינו המתנגדים את החסידיים לדין תורה אצל הרה"ג ר' יצחק אייזיק שהיה רב בהאמלע. למרות שר' אייזיק היה מגדולי ומחשובי חסידי חב"ד, בכל זאת נתנו בו גם המתנגדים אמון ולכן באו לפניו ואמרו: "אמנם יודעים אנו שהנך חסיד, עם כל זה בטוחים אנו שתפסוק דין אמת לגבי הפרת התנאי מצד החסידיים".

המתנגדים הציגו את טענותיהם בפני הרב, ולאחר ששטחו את הטענות, שאל הרב את החסידיים מה יש להם להשיב על כך.

לחסידיים לא היה להם מה לענות.

פנה הרב אל המתנגדים ואמר: "האמת היא שהצדק אתכם. היות והסכמתכם ניתנה אך ורק בתנאי שלא יבנו 'חדר שני' והחסידיים הפרו את התנאי. לכן אתם צודקים. אולם היות ואנו יודעים שהמתנגדים והחסידיים מחולקים ביניהם בפירוש 'והוא אחד ואין שני', וכך גם בעניין הינפש השנית, אם כך מה איכפת לכם אם תהיו כבר חלוקים גם בנוגע ליחדר שני..."

כשמפריעים לר' הלל להתוועד

בשכנות של אחד מבתי הכנסת של החסידיים גר גנרל רוסי שהיה מפריע בכל עת שהחסידיים היו מתוועדים שם, ובפרט כשהיו שרים ויוצאים במחול.

לימים ביקר בבית הכנסת החסידי הרה"ח ר' הלל מפאריטש. גם הפעם כשהתוועד ר' הלל ני"ע עם החסידיים ויצאו במחול נכנס הגנרל והחל מגדף ומקלל את החסידיים.

ר' הלל הורה להמשיך במחול והתחיל לשיר במילים אלו: וועמען עס איז ענג, זאל ער זיך אפרוקען, וועמען עס איז וכו' (מי שצר לו עליו להתרחק מכאן), וכך רקדו במשך זמן, כשהגנרל אינו חדל מלקלל. לא עברו ימים מועטים והשבץ אחז את לבו של הגנרל.

ראש ישר...

כאשר ביקר פעם ר' הלל בעיר קריצוב, פנה אליו אדם שראשו היה נטוי על צידו וביקש ממנו ברכה שיתרפא. ר' הלל אמר שימדדו את

ראשו של אותו אדם בחוט ומהחוט יעשה פתיל לנר שעווה שידלק בשעת התפילה בבית הכנסת.

עשו כדבריו וככל שהנר הלך וקטן, כך חזר ראשו של האיש והתיישר לאט לאט...

צדיק גוזר והקב"ה מקיים

הרב הצדיק מקנטיקוזבה זצ"ל היה ידוע כבעל מופת ולכן רבים התדפקו על פתחו כדי להושע על ידו.

פעם בא אל הצדיק איש חשוך בניס וביקש ברכה לזרע של קיימא, הרב הבטיח שבקרוב תלד אשתו, אולם ההבטחה לא נתקיימה. וכך חזר הדבר כמה פעמים, הרב מבטיח בכל פעם אך ההבטחה אינה מתקיימת.

אל אותה עיר הגיע כעבור זמן קצר החסיד הידוע ר' הלל מפאריטש והאברך בא אל ר' הלל וביקש ממנו ברכה לזש"ק ואכן שרכתו נתקיימה ואשתו נתעברה.

כאשר ילדה אשתו בת, שהה בעיר הרב מקנטיקוזבה ושאלו אותו איזה שם לקרוא את הבת. וענה הרב, לקרוא אותה בשם בת שבע. כעבור זמן לא רב נפטרה הבת ר"ל, וכאשר הגיע ר' הלל נייע שנית לאותה עיר, נכנס אליו האברך וסיפר לו כי אשתו אמנם התעברה מהברכה, נולדה בת, ועוד טרם שהמשיך לספר הפסיקו ר' הלל ושאל: "מהו השם שקראת לה?" ענה האיש: "בת שבע".

התרעם ר' הלל ואמר: "מדוע קראת בשם בת שבע, היה עליך לקרוא לה אלישבע ולא בת שבע, כי אלישבע מורה על חסדים ואילו בת שבע מורה על גבורות. בפעם הבאה כשאשתך תלד בת תקרא לה אלישבע".

האברך שעמד נדהם שאל בתמימות: "ואם יוולד בן איזה שם אקרא לו?" ענה ר' הלל: "תקרא לו בן ציון". ואכן לאברך זה נולדו גם בת וגם בן, אך מסיפור המעשה לא הי' ברור אם הם נולדו תאומים או זה אחר זה.

כעבור זמן שאלו את הרב מקנטיקוזבה כיצד קרה הדבר שכאשר הוא הבטיח לאברך זרע של קיימא, לא נתקיימה הברכה ואילו של ר' הלל כן נתקיימה.

השיב הרב מקנטיקוזבה: "זהו שנאמר: ותגזר אומר ויקם לך, ופי' כאשר גוזרים (חותכים) את האומר היינו שלא מבטיחים בכל עת

ולא תמיד אומרים אז "ויקם לך", הדבר מתקיים. אבל אני שהנני מבטיח לכולם, אין הדבר מתקיים כל כך כפי שזה קרה אצל ר' הלל שמונע את עצמו מלהבטיח לכל אחד..."

לבוש שזזה

החסיד ר' שמואל מונקס היה עני ואביון. כשנישאה אחת מבנותיו ועמדו להוליכה לחופה הבחינו הורי החתן כי היא לבושה בשמלה בלה וישנה.

הורי החתן הביטו עליה בצער-רב ושאלו: "הייתכן ואין לה שמלה יפה יותר ומסודרת?"

ר' שמואל, שעמד בצד ושמע את השאלה הגיב ואמר:

"אני מכיר את הכלה עשרים שנה ואינני מתפעל מן המראה, ואלו אתם רואים אותה לראשונה – תראו את התפעלותכם..."

היום – זהו לא מה שהיה אתמול

כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ קיבל את חינוכו גם אצל המשפיע רבי שמואל בצלאל (הרשב"ץ) נ"ע.

הרשב"ץ היה נוהג לספר סיפורים שיש בהם מוסר השכל. וכך סיפר פעם:

בימים ההם היו העגלונים המובילים סחורות נוסעים למרחקים גדולים, ובדרך היו נשאים ללון ולסעוד בפונדקים שהיו בדרך.

אחד העגלונים לקח לו בחור אחד להיות לו לעוזר. אותו היום שהבחור התחיל לעבוד אצל העגלון, היה יום צום, ולפני שיצאו לדרך לא טעמו מאומה, וכך גם במשך כל היום.

הם אמנם עצרו בדרך על מנת לנוח וכן להאכיל את הסוסים, אך העגלון אינו נותן שום דבר לשוליה שלו.

אותו בחור-שוליה לא היה רגיל לצום, ולכן סבל במשך כל היום מהרעב שהציק לו.

בערב אכלו את ארוחתם ושכבו לישון. לפנות בוקר מעיר העגלון את הבחור, אך הוא מסרב לקום, שמא גם היום לא יתן לו לאכול כל היום כולו. העגלון מנסה להעיר אותו פעם שניה ושלישית, אך הוא ממשיך לישון.

הבין העגלון שזהו בגלל הצום שהיה אתמול. אמר לו העגלון:
"קום והתעורר נא, בחור, היום – זה לא אתמול..." (היינט איז נישט
נעכטן).

דבר חי, זה משהו אחר לגמרי

הרשב"ץ היה ממשיל משל:

למלך הייתה ציפור יפה והוא השתעשע בה בהתמדה. כל חיותו
הייתה הציפור. פעם אירע שהציפור שברה את רגלה, אבל המלך לא זו
מלחבבה. כעבור זמן שברה הציפור גם את רגלה השנייה, אך המלך
המשיך לחבבה. גם כאשר נמרטו שערותיה המשיך המלך לחבבה.

יום אחד מתה הציפור. הצטער המלך צער רב עד שנחלה.
הרופאים קבעו שיש לו תשוקה גדולה לדבר מסויים ואם ימלאו את
תשוקתו יבריא. כולם הבינו את חסרון הציפור.

מה עשו? הזמינו אמנים גדולים כדי שייצרו צפור זהב, בעלת
נוצות, עיניים, רגליים. יפי הציפור החדשה עלה על יפי הצפור החיה.
הכל סברו שהמלך יירגע ובציפור זו ימצא מרגוע.

אולם הם טעו. לא רק שלא השתעשע עמה, אלא בכלל לא פנה
אליה.

שאלוהו: "הרי הקודמת היתה כבר מרוטת שערות, נשברו רגליה
וזו יפה, מקסימה.

ענה המלך: הציפור הראשונה הייתה חיה וזו, עם כל מעלותיה,
חסרת חיים... (כידוע, הרשב"ץ היה אומר ל' רפוייה וכך אמר: – דאס
האט דאך "גילעבט" – גייעבט).

והנמשל מובן...

מי שהוא עני – אל יחטא

רבי חיים שאול היה אומר בשם המשפיע המפורסם רבי שמואל
גרונס ז"ל:

באגרת התשובה אומר אדמו"ר הזקן בקשר למספר הצומות שיש
לצום למי שעבר וחטא. ואדמו"ר הזקן מוסיף, שאם אין בו כוח לצום
מחמת חולשתו, ישלים את מספר הצומות על-ידי מתן צדקה, עבור כל
יום תענית של תשובה, ערך ח"י ג"פ (גרושי פולין).

והיה המשפיע רבי שמואל גרונם שואל: "ומה יעשה אדם שאין לו כסף?" ומשיב: "אדם כזה שלא יחטא!..."

הרגיש את האויר המעופש

החסיד המפורסם הרב ר' יצחק הורביץ (הידוע בכינויו ר' יצחק מתמיד) הי"ד, הוזמן פעם להתוועדות בדירתו של אחד החסידים בעיר לנינגרד.

בשעה המיועדת הגיע ר' יצחק ומיד ישבו ליד השלחן שעליו עמד בקבוק יי"ש ומיני תרגימא. לא עברה שעה קלה ור' יצחק עמד ממקומו על מנת ללכת, דבר שהפליא מאד את הנוכחים, שידעו שאין דרכו של ר' יצחק בכך, ועל כן הפצירו בו להישאר. ר' יצחק נעתר לבקשתם וחזר לשבת ליד השולחן, אולם כעבור מספר דקות קם ועזב את הבית.

למחרת היום כאשר פגשו בו שאלו אותו לפשר התנהגותו אמש.

אמר להם ר' יצחק: "קורה ולפעמים נופלים לאדם מחשבות לא טובות, ואזי הוא מחויב לגרש אותן. כשהגעתי לבית הזה החלו נופלות במוחי מחשבות רעות ביותר, ולא הבנתי בשל מה באו לי. ניסיתי להתעלם מהם אך לא עלה בידי. כאשר נוכחתי לדעת שאינני מסוגל להתגבר על המחשבות הללו, הבנתי כי המקום גורם ועל כן הלכתי".

חקרו בדבר, והתברר כי הבית שימש בעבר ככנסייה נוצרית, וכאשר הקומוניסטים עלו לשלטון הפכה למקום מגורים.

התכתבות

שנשלחו מאת הר"ח הר"ח ת
ר' חיים שאול ע"ה ברוק וממנו

הרב שלמה זווין
ירושלים

ב"ה יום ב' פ' אמור תרצ"ז

שוכט"ס לכבוד ידידי הרה"ח וכו' מוה"ר שאול ברוק שי.

קבלתי מכתבו באיחור זמן והנני להשיבו כי בנוגע למעשה הרי יש בעירו רב דמתא ועלי דידי רמיא להורות הלכה למעשה, אך בנוגע להלכה ולא למעשה הנה בדבר זרעים הנמצא באמצע העיר אם מבטלין מתורת דירה, הנה בשו"ת חכם צבי סי' נ"ט הביא מתשו' דבר שמואל שדוקא בקרקף מבטלין הזרעים לדירה ולא בחצר ועיר, והביא החכ"צ רא"י לדבריו מהרא"ש וסיים שבשעה"ד יש לסמוך ע"ז עיי"ש, וא"כ בזמן הזה בודאי הוה שעה"ד כשא"א בע"א, וראיתי להאחרונים שסומכים למעשה על קולא זו, ע"י בשו"ת דברי ישכר להרב מבענדין ז"ל (חאו"ח סי' כ"ט) ובשו"ת מהרש"ם מבערזאן ז"ל (ח"א סי' ר"י) הביא עוד מכמה גדולים שמקילים בזה כהדב"ש והחכ"צ עיי"ש, ובפרט אם הזרעים עשויים ערוגות ערוגות שבזה יש עוד צירוף להקל כמשי"כ שם בח"צ ובספרים הנ"ל ואכמ"ל, וא"כ המיקל לא הפסיד, אלא שכבר כתבתי לעיל שלמעשה תלוי בהרב דמתא.

ובחפזי אקצר.

ידידו הדי"ש בלוני"ח
שלמה יוסף זווין

הרב ש.י. זווין
ירושלים

ב"ה, אור ליום ג' ז' שבט תשי"ח, ירושלים

שוכט"ס לכ' ידידי הרה"ג חו"ב וכו' כש"ת הרח"ש ברוק שליט"א.

יסלח לי מה שלא עניתי לו עד עתה, כי מלבד מה שטרוד ועסוק אני, עוד זאת הרי אני קצת ג"כ כאילו "נוגע" בדבר, כביכול חבר ההנהלה של הכולל. עכ"פ מכיון שמר כתב לי שוב מכ' ע"ז, אמרתי לאו

אורח ארעא לבלי להשיבו, אלא שבהיותי עכשיו חד כרעא בבית וחד כרעא בדרך, כי בבקר השכם אני נוסע איייה לטבריי לשבועים, לכן אשיבו בקיצור נמרץ.

והנה במש"כ מר במי שנהג כל ימיו ליתן מעשר כספים לקופת רמב"ן ועכשיו רוצה לשנות וליתן מחצית לישיבה וכי מר שקופת רמב"ן לא קנה שאין אדם מקדיש דשלב"ל. – זה לא מספיק, שהרי כתב הרמב"ם ערכין פ"ו הל"ב ול"ג ומכירה פכ"ב הט"ו שאע"ג שלא קנה הקדש מטעם שהוא דשלב"ל מ"מ חייב לקיים בתורת נדר וראי מייעקב אבינו כו' (ויש להוסיף עוד מפי חוקת וידר ישראל נדר וכו' אם נתון תתן וכו') וכ"ה בטושי"ע חו"מ ר"י"ב ז', וא"כ זה שנהג כל ימיו מסתמא אמר או חשב בלבו (ובצדקה די במחשבה משום נדיב לב) לעשות כן, וה"ז חייב בתורת נדר, אלא שבקצה"ח סי' ר"י"ב סעיף ד' הביא מחלוקת בנודר לפלוני עני לשנות ואם הוא רק נדר יכול לשנות עיי"ש, ולפי"ז בני"ד שבודאי אינו אלא נדר שהרי הוא דשלב"ל יכול לשנות, אבל ראיתי במחנה אפרים הל' צדקה סי' י"א שכ' בדיוק להיפך, שבתורת נדר אינו יכול לשנות ובתורת קנין לגבוה יכול לשנות, וצ"ע על קצה"ח שלא הביא את המחנ"א ובעיקר הדבר אכמ"ל, אלא שמכיון שלא אתאן עלה אלא בתורת נדר א"כ עכ"פ יכול להשאל לחכם ע"ז היינו לשלשה שיתירו לו, זה הנ"ל לפום ריהטא בהשקפה ראשונה ואכמ"ל.

ובדבר ששאל ע"ד רש"י שבת כ"ב ע"ב שאם הדלקה עושה מצוה צריך להדליק במקומה כמו במנורה והרי כ' הרמב"ם שבמנורה אם הוציאה לחוץ כשר זר להדליק אבע"א גברא אגברא קא רמית והראב"ד שם חולק על הרמב"ם, אלא שראיתי בס' יריעות שלמה (קיי"דאן תרצ"ד) על הרמב"ם שם שעמד עליו מרש"י שבת וכו' לתרץ עיי"ש ואכמ"ל.

ידידו הדוש"ט מכבדו ומוקירו
שלמה יוסף זוין

הרב שניאור זלמן גרליק
מד"א כפר חב"ד

בעז"ה מוצש"ק ז' שבט

כבוד ידידי הרה"ג החסיד וכו' וכו' כנהוג כש"ת מו"ה שאול
שליט"א

שלום רב לו ולביתו וכל אשר לו לברכה.

עשיתי רצונו עיינתי בהשאלה ואינני יודע במה ספיקתו דמר. דלפי המבואר ביו"ד שכ"ז שמפריש קמח על עיסה, כן משמע מהל' אם כי אין זה מוכרח. בשלי"א סעיף נ"ה צייר שמפריש תלוש על המחובר לכשיתלש כו' והיינו כמו עיסה על קמח לכשילוש ובאמת כפי המבואר במקור קדושין ס"ב שם איתא בין תלוש על מחובר ובין מחובר על תלוש ובגליון השי"ס שם מרעק"א ביאר דאף ממחובר על מחובר לכשיתלש ג"כ טוב, והטעם שם למה נק' זה מקדיש דשלב"ל משום דהוי בידו וממילא בשאלתו דמר הלא מבואר שיכול ליקח גם על מה שילושו בכל היום ואפי' שלא יקח בעל הקמח רק השליח ג"כ מבואר דלא אמרינן בזה כל דאיהו לא מצי עביד וכו' כיון דהוי בידו כו' כמבואר בתוס' נזיר י"ב בשם ר"ת ורק סוף ד' התוס' קשה להבין ויעיין באורח מישור שם, וכן מבואר בשם כמה פוסקים בב"י סי' שכ"ח, וכפה"נ ספיקו דמר הוא אולי במשך היום ילושו קמח שעוד לא הובא לבית המאפה ויביאו במשך היום, אבל גם בזה אדמה כיון דהקמח שיביאו ביום זה מסתמא כבר קנוי אצלם, הוי בידו להביאם. ולא דמי לקידושין ט"ז, שדה שאני לוקח, לכשאקחנה כו' דהוי דשלב"ל וכפה"נ שם אפי' בשדה סתם, עכ"ז מסתבר דמחוסר הבאה הוי רק כמחוסר תלישה ולא כמחוסר קניה מה גם דלפי מה דפסק הסמ"ג הובא בב"י שכ"ז כראב"י דאפי' לא הביא שלישי ג"כ לא מחוסר מעשה ורק אם יקח המשגיח חתיכת עיסה אחת לחלה צ"ע בזה, דהא מה שלוקח על העיסה שכבר נילוושה הוי חלה מיד ומה שלוקח על העיסות שילושו במשך היום יחול שם חלה רק אחר שילושו כן לי השי"ע ולי רשי"י קידושין ס"ב ואיך זה יהי' בחתיכה אחת מעורב חלה וטבל כ"ז שלא נילושו שאר העיסות ובזה עוד צריך לעיין וכפה"נ אחר דאין שיעור לחלה יוכל ליקח כמה חתיכות קטנות כפי מספר העיסות שילושו במשך היום שכל חתיכה יהי' שייך לעיסה אחת. ויותר איני יודע בזה ספיקות וסברות כתי"ר בזה ומובן כי אינני בגדר משיב כהלכה כלל וכלל ואם

חפץ כת"ר להתיישב עוד דזה יותר טוב שענותו תרבני לכבדני בביקורו ומנ"י ומנ"י תסתיים שמעתא.

והנני בזה ידידו מכבדו כרו"ע ודו"ש בחיבה יתרה מודעת זעירא דמן חבריא...

שניאור זלמן גרליק

שניאור זלמן גרליק

מד"א כפר חב"ד

שלו' וברכה.

ע"ד ענין החלה. לא עיינתי עוד יותר בזה. אך בעצם הענין איך לתקן למעשה יש כמדומה עצה נקי' וקלה. היינו שהמשגיח יקח לביתו את חתיכות הבצק שקובע לחלה על העיסות שיאפו במשך היום, שהחשש אולי יביאו קמח חדש שלא הי' בבוקר בבית המאפה ויאפו ממנו. וישער בערך באיזה שעות יאפה שם הפעם ובכל רגע ממשך הזמן שאולי יובא הקמח וילושו ויאפה ממנו יוכל בביתו לומר עוד הפעם על הבצק שלקח הר"ז חלה על מה שלשין ואופין שם בבית המאפה. ובזה יצא כמדומה מכל החששות.

והנני ידידו מוקירו כעה"נ.

שניאור זלמן

בעז"ה מוצש"ק ג' לחדש השמחה. ספרי'

כ' ידידי עז הרה"ג המופ' בתו' וחסי' כו' כו' **מוהרש"ב** שליט"א.

בתשו' על מכתבו אבקש בזה סליחתו אשר למרות ידידותנו קשה לי להבטיח מלבד אשר לפי שנותי שהגעתי ב"ה עד זקנה ושיבה אם כי לדאבוני לא באתי בימים – ועמם חולשת הבריאות ולא כל הימים שוין אצלי לכה, ומי יודע אם ביום ההוא יהי' לפי כחי לנסוע. ובע' הסידור קידושין בכלל הנני מתרחק מזה חוץ לגבולי הייתי למשל בלוד אצל ליב ליפסקר גם בירושלי' חתונה של ספרי' וכבדתי את ידידי הר"ר שמרי' באטומער אם כי הוא צעיר לימים ממני ומאד הנני זהיר מחשש דחשש של קפידא אף ממי שבטח לא יזיק קפידתי וד"ל. וכשאני לעצמי איני יודע איזה חשש יש שהאב בעצמו יסדר קידושי בתו והנני חותם בברכת

אהבה ואחווה יחוג חתונת בתו בשעה מוצלחת ויעלה ליפה ויראה נחת
מכל צאצאיו בגו"ר כנפשו נפש ידידו אמת מוקירו כעה"י.

זעירא דמן חבריא.

שניאור זלמן גרליק

יעקב לנדא

רב אב"ד דבני ברק

ארץ ישראל

בי"ה, כ"ה אלול תשי"ב.

כבוד ידידי הרה"ח המפורסם מוהר"ר **שאל שליט"א ברוק**

שלום וברכה.

בנדון הזריעה של תפוי"א, הנה ברמב"ם פ"ד מהל' שמיטה ויובל
הלכה כ"א, כתב בצל שעקרו בשביעית ונטעו בשמינית ורבו גידוליו על
עיקרו, העלו גידוליו את עיקרו והותר הכל הואיל ושביעית אסורה ע"י
קרקע כך בטילתה ע"י קרקע. והוא מגמי נדרים דף נ"ח ע"ב א"ר יצחק
שניא שביעית הואיל ואיסורה ע"י קרקע בטילתה נמי ע"י קרקע וכפי
רש"י והר"ן ולא כפי התוסי' והרא"ש שם, והנה הראב"ד משיג
מהירושלמי, אולם כמעט כל הפוסקים הר"י קורקוס והר"ש סיבלין
וכן שאר אחרונים פאת השלחן וכו' מסכימים לדעת הרמב"ם וכפי
פירוש הר"ן בגמרא נדרים שם וממילא אין איסור בדבר אפי' בדבר
שאינן זרעו כלה ומכש"כ למעשה תפוי"א הרי זרעו כלה, כי מה ששמים
באדמה נרקב ויוצאין ממנו העלים ואחרי החנטה צומחים תפוי"א
אחרים בתוך האדמה. ומשום הפסד ג"כ לא אשתמיט חד דלימא שיש
בזה ואדרבה זה נכלל ב-לכל צרכיהם וא"כ מכל הל"ן אין איסור בזה
וכמסקנת הגמרא והרמב"ם וש"פ.

והנני מברכו שנית בשנה טובה וברוכה באמת. כוח"ט לאלתר לחיים
טובים.

ידידו הדו"ש ומכבדו

יעקב לנדא

בי"ה, כ"ז אדי"ב תשי"ז
כבוד הרה"ח המפורסם חו"ב בחדרי תורה מוהרר"ח **שאל שליט"א**
ברוק.
שלו וברכה.

בתש"ו לגלותו, הי' חשש על שמן כותנא-יבוא, אבל כפי שכותבים
מירושלים, הוברר מארה"ב דאין חשש, אין שום אמת שנתתי הכשר על
איזו שהיא גבינה, יש רק פירמא אחת בשם "ניב חלב" ברמת גן -- בני
ברק, שהמעמיד שלהם נעשה בפקוחי, אבל היות והגבינה, גם מהפירמא
הזאת, היא מאבקת חלב אין הכשר ממני על הגבינה, בעצם ענין אבקת
חלב, המתירים סוברים שזה כמו חמאת הגוים אני אין דעתי נוחה
מזה, אבל גם הרב החסיד רשא"ד סומך את עצמו על המתירים.
ידידו הדו"ש וחפץ טובו
יעקב לנדא

אברהם חיים נאה
רב שכונת הבוכרים
מחבר סי' שיעורי תורה
עה"ק ירושלים ת"ו
בי"ה ד' שבט תשי"ב
לידידי הרב הגאון הו"ח מו"ה **שאל חיים ברוק שליט"א**.
שלום וברכה!

כאשר בהיותי בתל אביב בתש"ט הראה לי לשון רמב"ם על אכילה
בשרפים מתוקים וכיוצא דברים ששותין. ואיני זוכר באיזה מקום
ברמב"ם. נא להודיעני בדואר חוזר.
אני מזמינו בזה על חופת בני משה שי', בט"ו בשבט בירושלים. הזמנות
אינני מדפיס רק בעתון המודיע, החופה במלון ציון שעה 3.
בכבוד וידידות
אברהם חיים נאה

יהושע זליג בהרב הגאון ר' שמעון משה ז"ל דיסקין

רב דפרדס חנה, ישראל

בעי"ה יום כ"ז ניסן תשכ"י

כבוד ידיי הרב הגה"ח הדגול מרבבות הפלאה שבערכין, הוד שביסוד וכו' כש"ת מוהר"ר חיים שאול שליט"א ולכל אשר לו שלי.

שמחננו כת"ר במכתבו ויהי רצון שיהיה בנין עדי עד, חפץ ה' בידו יצליח, לא אגזים אם אומר, כי הצטערתי מאד על שחדל כת"ר להרביץ תורה וחייו פסקה ישיבה מתוך ביתו, ברוך ד' שנתן בלבו להמשיך בעבודת הקודש ויהי נועם ד' עליו, תשרה שכינה במעשה ידיו.

בנוגע לתלמידים: לעי"ע בתי העולים כאן מתחסלים. – הבאים רובם בורים וזקוקים ל"חדר", לעתים רחוקות מתגלגלת מרגלית, ילד שכבר למד גמרא. אם תהי עליה מטרנסילבניה יש לקוות לאלה, אך לעי"ע איננה.

לפני שנה, שנה וחצי אמנם היו כמה סוגים של תלמידים שכונתי אותם לחדרה, ללוד, לספריה, ולירושלים.

כאן על המקום עשו נסיונות להקים ישיבת טלו, גר כאן ת"ח צעיר מצויין לבית טלו ולבית החת"ס, לעי"ע לא הצליח אך עדיין אין אנו מתיאשים. אבל גם לזה אין לקוות לעי"ע לילדי העולים החדשים, אני מסייע לו בכל כחותי להקים הישיבה. אך עדיין מוטל בספק איך יפול דבר.

בבתי העולים אני מחזיק 2 מלמדים לדרדקי, כמובן שאני נושא בעול שכר למודם בעצמי ולא בנקל, אחד מהם ספרדי, אחד אשכנזי, אך צמח זה בל יעשה קמח של תורה. עכ"פ ידעו להתפלל וירגילו אותם במצוות.

עוד הפעם שלמא בכפילא ואקוה להתבשר מכת"ר בשורות טובות. ידידו הנאמן המעריצו מאד כערכו הרם.

י.ז. דיסקין

בני יחי' תלמידי כת"ר שוגים באהבתו תמיד ודו"ש.

יהושע זליג בהרב הגאון ר' שמעון משה ז"ל דיסקין

רב דפרדס חנה, ישראל

בי"ה, כ"א כסלו "שתיה" לרוממה.

כבוד ידידי ומיודעי, דיתיב בתוונתי דלבאי הרב הגה"ח הפלאה שבערכין, לו דומיה תהלה, וזאת תהלתו וכו' וכו' כש"ת מוהר"ר חיים שאול שליט"א – בריות גופא, נהורא מעליא וסייעתא דשמיא.

מובטחני, כי כת"ר מרגיש כמים הפנים לפנים עד כמה תקועה בלבי אהבתי אותו והערצתי, לכן הנני מקוה, כי דברי אלה יפלו להם נתיב אל לבו. בני, תלמידו יוסף יחי', אשר נפשו קשורה בנפש כת"ר, סיפר לי

בהתרגשות גדולה על מרי שיחו של כת"ר וגם אני התרגשתי מאד. אין אצלי שום ספק, כי חששותיו הן מופרזות ופחד שוא, אך אינני רואה שום צד היתר להתעלם מלי"ת מפורש בתורה "ונשמרתם לנפשותיכם". גדולי עולם כהחתי"ס, הצ"צ, הכתי"ס ומהר"ש זצ"ל, דרשו ברופאים וטפלו ברפואות הרבה מאד. לא אעז להתוכח עם כת"ר באו"ה, אך זיל קרי בי רב הוא. גם איננו רשאי לזלזל בגופו מפני צער משפחתו וזכות הרבים התלויה בו.

אלה הצאן – התלמידים – מה חטאו? יסלח מר על שהנני מעורר אותו לא ידחה אף יום אחד את המצוה הזאת של דרישה ברופאים.

הד"ר פריי, שד"ר 43. אתמחי גברא בחולי מעים וקיבה. אדמור"י רוזין מפליגים תמיד בשבחו.

אולי יש עצת היצר המתאמץ ללכוד את כת"ר ברשתו והוא מהביל את העוה"ז שערך גדול של פרוזדור יש לו ואי אפשר שיהיה בטל במציאות. גם צריך לחשש מאבק גאווה ח"ו בזה כמו שאומרים חסידי ווהלין בדרך צחות. ופלגשו ושמה "ראומה" כי אביזרייהו של "גאווה" (פלגש ה') היא ראו-מה. מי יודע נפתוליו אעפ"י שכמובן כת"ר איננו בסוג זה, אך משוי"כ הוא נאבק לצודד נפש יקרה בזלזול מופרז של עוה"ז אשר שליט בעולמו בראו אף יצרו.

ישמח לבי אם יואיל לבשרני כי דברי מצאו הד בלבו ושבעתים אשמח אם אתבשר כי ת"ל הרופאים מצליחים.

השי"ת יחייהו וישמרהו לאורך ימים ושנים להגדיל תומ"צ ולהאדירן.

ר"פ מתנה מועטת עבור הישיבה. יסלח לי על מיעוטה, אך יאמין, כי עומס דרישות ממני מכל צד הוא מרובה. ובפרט שהמקום קטן וצרכיו מרובים ע"י ריבוי העולים ושוכני המעברות.

ברכה מרובה בגשמיות והחלמה מהירה. אסיר תודה אהיה להיוודע דבר דבור על אופניו ממצב בריאותו.

ידידו הנאמן והמסור, מוקירו מאד כערכו הרם.

י.ז. דיסקין

יהושע זליג בהרב הגאון ר' שמעון משה ז"ל דיסקין

רב דפרדס חנה, ישראל

בע"ה, חטבת תשט"ז

כבוד ידיד ד' וידי"נ הנערץ, הרב הגה"ח האמתני לו דומיה תהלה וזאת תהלתו כשי"ת מוהר"ר חיים שאול שליט"א ברזק, בניו היקרים

והתמימים ר' מנחם מנדיל יחי' ור' ישראל יחי' וכל מרבית ביתו היקר – בירושלים תנוחמו.

רק אמש נודע לי על האסון ר"ל, כי הסתירו ממני בני יחי' שלא לגרום לי עג"נ. באמת עגמה נפשי מאד וצערכם הגדול הוא צער כל ידידיכם. משפטיך תהום רבה. ובמה אנחמכם? אין תמורה לאשת נעורים ולאם. הנחמה היחידה היא שהשאירה דורות ישרים ושזכתה להיות שניה בקודש עזר כנגד מאן דלעי באורייתא תדיר, תני ומתני וד' עמו שכל הרואה אותו נזכר תלמודו. ד' יתן לכם כח ועוז להיות רוכבים על אסונכם והרופא לנשברי לב ומחבש לעצמותם ינחמכם בתוך שאר אבלי ציו"ר.

ידידכם הנאמן

י.ז. דיסקין

אגודת חסידי חב"ד

בארצות הברית וקנדה

ב"ה, א' דחוהמ"ס תרח"ץ לפ"ק, ברוקלין

ידידי וחביבי הרה"ג ווי"ח מוהר"ר שאול נ"י ברוק

אחדשה"ט באה"ר

קבלתי מכתבו. מבין הנך שלבד טרדותי בנתינת הפ"ש מנסיעתי ומבקורי אצל כא"ש והישיבות ועד אשר אצלי בעצמי נתיישבו האורות בכלים מעט (כידוע לך טבעי ובעל התפעלות) ומי זה לא יחיל ממאורע וזכות יוצא מן הכלל כזה. אין מלין בלשוני לתאר לפניך התענוג הנפלא שלי. כא"ש אמר לי עס גיט זיך ניט ארויס אין ווערטער דעם תענוג. כעשרים ושמונה שעות דבר עמי במשך השתי שבועות שהייתי בוין ודבר עמי מהכל ואמר לי פ"א שנתן שבח והודי' להשי"ת בתפלתו היום על הדעה הישרה שנתן השי"ת לנסוע אליו ולשולחי לשלחני.

אבל על של עתה באתי בתוך דברי כא"ש אלי ע"ד ביאת אברכים לארצה"ב בעלי יכולת להשפיע ולטובתם בגו"ר ולטובת כל ענייני כא"ש ולטובת הרמת רוח החסידות בפה בין הנמנים הי' גם שמך ועוד קודם נסעי לכא"ש שערתי שרחוק מעשיר הנך שם וע"כ הלא טוב הי' לו שמעת לדברי כא"ש ולבוא הנה וזה הי' בלי ספק גם לטובתך ברו"ג.

שואל, אינני יודע, אם בכל מקום שהייתי (ואם לא בתו"ת בתור תלמיד) הייתי חסיד יותר גדול מכמו עכשיו אבל ת"ל הרבה פעלתי להטבת מצב כא"ש ת"ל ומצב הישיבות בגשמיות וגם להרמת רוח החסידות בפה האב איך עפעס אויך גיטאן ת"ל והלואי הייתי חפץ הייתי יכול להיות חסיד כמותך, ע"כ כתוב לי תיכף חו"ד אם ברצונך

לבוא ואתחיל להשתדל בזה תיכף אי"ה. באמת חושב הנני שהיית יכול לבוא הנה תחילה על בקור שזה שמעתי נותנים כעת בנקל ואח"כ הי אפשרי לסדר אי"ה על להבא כי שתי שנים תוכל להיות בפה בתור בקור זמני ע"י התארכות זמן הבקור פעמים אחדות, ולתשובתך התכופה הנני מחכה.

ידידך עוז המצפה להתראות עמך בקרוב.

ישראל דזייקאבסאן

הרב ישראל דזייקאבסאן

ברוקלין נ.י.

ב"ה, יום ג' כ"ח לחודש מרחשון תרצ"ח

ידידי אהובי הרה"ג וו"ח מוהר"ר **שאל נ"י ברזק**.

אחדשטה"ט באה"ר

מכתביך קבלתי היינו אי קבלתי בשבוע העברה והשני היום והנה לא השבתי לך על מכתבך הקודם כי ידעתי שאקבל מכתב וחיכיתי על מכתבך הג'.

והנה ע"ד עצם הנסיעה אין לי מה להוסיף על דברי כא"ש. ע"ד אופן הנסיעה אם ביחד עם ב"ב אם לאו אינני יכול לומר לו מאומה בדבר זה ראשית אינני יודע אופן הנסיעה כוונתי אם תסע לכתחילה בתור רב הנה או בתור ב"כ מאיזה מוסד או בתור לבקר את קרוביך כי בכל אופן מקוה הנני שתוכל בעזרהי"ת להסתדר אח"כ בקביעות בפה.

שולח אני מכתב לגיסך ביחד עם מכתבך ששלחת על ידי ואכתוב לו שישלח לך ניירות דרישה וגם אגב ע"ד הוצאות הנסיעה אחרי ביאתך הנה אז אל תדאג אני אחראי לשלוח בל"י סך ארבעים דולרים לחודש מיום בואך עד בואם אליך הנה ישיבה חבדית אין עדיין בפה אבל ישנה אפשרות לייסד בקל אבל כתוב לי אם היית יכול לומר שעור לפני הבחורים בגפ"ת ולומר לפעמים איזה חידוש (שנאי למשה בסיני) אבל בכל אופן היית מסתדר בפה בעזרהי"ת.

ע"ד הוצאת הנסיעה והדומה הנה לפי"ד צריכים כולנו ביחד לדאוג עדי"ז עליך להתדבר שם עם אחינו התמימים יושבי תל אביב שיבואו לעזרתך אבל בפירוש בתור גמ"ח ואני אדבר עם גיסך ומקורים אחרים.

סוף דבר צריכים לגשת להביא הדבר לפועל בעזרהיית לטובתך
בגשו"ר ולטובת כל היקר וחביב לנו כתוב לי בדיוק שנותיך ושנות ב"ב
ושמותיהם כמו שכתובים בהזמנות והשי"ת יהי בעזרנו ולע"ע אקצר.

ידידך אוהבך מצפה להתראות עמך

ישראל דזשייקאבסאן

הרב ישראל דזשייקאבסאן

ברוקלין נ.י.

ב"ה, יום ה' כ"ט לחודש תמוז תרצ"ח

ידידי הרה"ג והרה"ח וכו' התמים הנעלה מוה"ר **שאל נ"י ברוק** עם כל
הנלוים אליו יחי
שלום וברכה,

פלאי פלאים לי עליך מדוע אין ממך שום דבר וחצי דבר ע"י
ביאתך אשר באמת חשבתי שתבוא כבר. הנה הלא התדברתי עם גיסך
ושלח לך הניירות שבקשתך מה שהי יכול לשלוח והאמנם דברי כא"ש
הם מעט לפניך לשים כל כחותיך והשתדלותיך לבוא הנה או אם אולי
עשית ולא קבלת וויזא איך שיהי הי לך לכתוב מה נעשה אצלך מחר
בא הנה ר' אברהם פאריז, שאל כמדומני שלבד מה שפקודת כא"ש
עליך לבוא הנה דארף דיד טראגין אין דער לופטין שלא לנוח ולא
לשקוט ולהשיג רשיון כניסה לפה לבד זה האסטו ניט מה להפסיד שם
ולא אגזים אם אומר לך לא בגשמיות ולא ברוחניות, שואל ישנם בפה
תלמידיי לומדי ישיבות ובאים אצלי ללמוד דא"ח ות"ל הם תמימים
במלוא מובן המלה וכא"ש קרא אותם בשם אחי התמימים, ומחכים
הם בכליון עינים על ביאתך לייסד בפה ישיבה ברוחה של תו"ת ובצורה
של תו"ת גם בחיצוניות וויסט דאך הכוונה פשוט בלי לימודי חול ובלי
תספורת זקן, אין לי פנאי לכתוב לך מכתבי התעוררות ובקשה ואין
חסר אצלך מכתבי התעוררות מצדי אבל זכור ואל תשכח את אשר
לפניך על ימים נוראים מוזטו זיין בפה או לכה"פ על אם הדרך לפה
אצל כא"ש ובאין עוד דבר אסיים.

ידידך אחיך אוהבך,

ישראל

הרב ישראל דזשייקאבסאן

ברוקלין נ.י.

ב"ה יום ג' ג' לחודש טבת תרצ"ח

ידידי היקר הרה"ח וכו' מוהר"ר שאול נ"י ברוק
אחדשה"ט באה"ר

זה עתה קבלתי גלויתך ונפתרה חידתי חידה שתומה היתה אצלי מדוע אין ממך שום קול וקשב והנה רואה הנני שלא קבלת מכתבי ע"כ הנני כותב אליך ששלחתי לך מכתב זה יותר מירח ימים ובו כתבתי לך שהתדברתי עם גיסך והוא הכין עבורך ניירות הן בתור וויזיטאר הן בתור רב וגם אם יצטרך לדרוש אותך בתור קרוב אליו ג"כ יעשה זאת אבל חכינו ומחכים הננו על דברי מכתבך באיזה אופן נקל עבורך לבוא בהקדם גם הודעתך במכתבי שם שרצוננו שתבוא בהקדם היותר אפשרי ע"כ אם יכול אתה לקבל וויזא בתור וויזיטאר אשר ראיתי כמה אנשים באים באופן כזה אז תודיע תיכף ונשלח לך תיכף הכרטיס מסע ואי"ה כשתבוא הנה תסתדר בכי טוב והנני שולח מכתבי זה באחריות.

ידידך דו"ש ישראל

תודיע תיכף בכל אופן אם צריכים לשלוח לך ניירות איזו ניירות לשלוח אם תוכל לנסוע בתור וויזיטאר תשלח טעלעגראם לשלוח כרטיס מסע הנ"ל.

הרב ישראל דזשייקאבסאן

ברוקלין נ.י.

ב"ה, יום ד' ב' אייר תש"י ת"ת שבת"ת יום הולדת אדמו"ר מהר"ש נבג"מ

ידידי ורעי היקר הרב החסיד חו"נ ויר"א וכו' מוהר"ר שאול נ"י ברוק
ע"ש כל הנלוים אליו יחיו
שלום וברכה

מכתבך קבלתי... היום הלכו על אהל כ"ק אדמו"ר הכ"מ בבקשת התעוררות רחמים שיעזרנו השי"ת ללכת בדרך הישר והאמת בקבלת נשיאות של הראוי לישב כפי הכוונה האמיתית של רבינו הכ"מ אך לע"ע מתנהלת הישיבה ע"י כבוד חתנו הרש"ג שליט"א, וכבוד חתנו הרמ"ש שליט"א מנהיג כל הענינים עונה לשואלי עצות ושולחים לו מכתבים מוסרים לו פדיונות. אינני יודע אם מכירו הנך אבל הוא איש מורם מעם כמה פעמים שמעתי מאת כ"ק אדמו"ר קודה"ק הכ"מ שהפליג בשבחו בענינים נפלאים וכמה מאנ"ש והתמימים יחי שמעו

כזאת אך זהו דבר המובן שגם רבי הולך וגדל במדריגותיו בעבודת השי"ת ואבינו אב הרחמן ישלח לנו גוי"צ בבי"א.

מה נשמע באה"ק מה שלום בי"ב יחי' מה שלום התמימים ואני"ש המהגרים החדשים איך הסתדרו בחיים ואיך קבלו אותם. ומה פעלו בתוספות אורה באה"ק מאור תורת החסידות והרבצת תורה וחזוק היהדות ובלי ספק שכ"א מהתמימים החושבים מכבר שבה רוחו והתעורר ביותר להוסיף אומץ וטובים השנים וכ"ש כשנתוספו ת"ל מספר מסויים. תלמידים תמימים יחי' בטח ישיבו לך על מכתבך.

באחש"פ אחר הסעודה היתה מסבת התועדות בביהמד"ר של כ"ק אדמו"ר הכ"מ אחרי אשר גמרו סעודת משיח בחדר אוכל של כא"ד הכ"מ במסבת הרמ"ש שליט"א כל אני"ש והתמימים יחי' היו עד גמר ההתועדות לערך משעה 3 אחה"צ עד שעה 8 לילה.

ביום ג' ר"ח אייר היתה ג"כ התועדות של איזה זמן עם התמימים יחי' אחרי גמר זמן למוד דא"ת בלילה ג"כ עם הרמ"ש שליט"א. השי"ת ירחם עלינו וינחמנו וישלח לנו מנחם משיב נפשנו ונזכה להמשיך פעולות קודש של רבינו להשלים שליחותנו בעבודת השי"ת למטה. ונזכה לאור כי טוב לראות בהרמת קרן התורה והחסידות וקרן משיחנו בבי"א.

דידו דוי"ש ומברכו ישראל.
ישראל דזייקאבסאן

בי"ה, י"ג תשרי, הילולא דאדמו"ר מוהר"ש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע. כבוד ידידי עוז הנעי' וכי' נכבד ווי"ח אי"א הרה"ח והרה"ת מוהר"ר ר' חיים שאול ברוק יחי' עם כל הנלוים אתו, כולם יעמדו על הברכה. מכתב כי' ידידי בברכת כוח"ט קבלתי עיי' ידידנו רח"ח שי' עריכ"פ, וממילא לא עלתה בידי לכתוב עד היום. וראשית הנני לברך לידידי ובי"ב יחיו בגמח"ט בגוי"ר בכל הפרטים, יעזרנו השי"ת ששנה זו יגאלנו בגאוי"ש וכ"ק אדמו"ר שליט"א יוליכנו לקראת משיח צדקנו.

ובדבר זה שמזכיר ידידי שכתב לי איזה מכתב לאחר הסתלקותו של הוד כ"ק אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע ולא קבל מענה על המכתב. יאמין לי שאי"ז ח"ו מצד התרחקות גוי"ג (גוף וגשם) כי באמת אהבתנו, אהבת אחים ממש היא ואינה עומדת בגדר שינוי והפסקות והזמן והמקום אינו מסתיר ע"ז, אך אי תשובתי אז, כי שבור הייתי

לרסיסים ממש ולא הי' ביכולתי לדבר אז אודות הענין שהזכיר במכתבו וד"ל.

ובדבר שמזכיר שנכון הי' עבורי להתישב בארה"ק, הנה באמת אין מופרך אצלי הדבר ובפרט ליסע להתראות על זמן מה. אך הלא אנשי חיל אנו מצבאות הי', ואיש חיל הלא אין ביכולתו אפילו לזוז על רגע מהמקום שהעמידו אותו על משמרתו. לא מבעי שילך לו לעצמו, אלא אפילו אם ילך ממחנה בלי הוראת שר הצבא, נחשב כבורח. אום אערנסטער סאלדאט דארף גארניט האבין קיין אייגענע רצונות. ואם אפילו רחוק הנני ודאי מדרגה כזו ומעבד כזה שאין לו שום רצונות אחרים זולת למלאות רצון האדון, אך הלא עכ"פ בפועל ממש ודאי ביכולת כאו"א מאתנו לפעול על עצמו להתנהג לכה"פ בלי לעשות שום דבר קל אפילו, בלי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א. וממילא בדבר ענין הנ"ל, מובן שאייז תלוי בדעת עצמו כלל וד"ל.

בנוגע למצב הישיבה בפה, בטח שמע מידידנו רח"ח ואין מה להוסיף. השי"ת ירחמנו שנשלים כאו"א מאתנו הכוונה פנימית ונהי' כלים אמתיים להאור כי טוב אכ"ר.

ידידו הנאמן הדו"ש ושלוס כל הנלוים אתו ומברכו עו"פ מקול"ע בגמחת"ט בגו"ר בכל הפרטים והשי"ת יעזור להתראות פא"פ בשווע שמחות.

ניסן נעמאנאו

פ"ש לכל הנלוים אתו בברכת גמר חתמ"ט
הנ"ל

ב"ה, יום ג' מחרת יוהכ"פ תשט"ז ברוקלין
לכבוד אהובי ידידי יקירי הרה"ח הרה"ג כשי"ת מוהר"ר ר' חיים שאול
ברוק שיחי'.

שלוס וברכה. הנה נא היום שנים עשר יום שהנני בברוקלין הגדולה. ועוד לא הי' לי זמן לנוח מטורח הדרך. החיים פה משועמם מאד – הן בחוץ והן בבית.

עיקר המטרה של נסיעתי להסתופף בצל כבוד קדושת קדש הקדשים רבינו שליט"א. ות"ל בעד חסדיו שזכיתי לזה. מה מאושר אני ב"ה. ומוכרח אני לומר שאינו דומה ראייה לשמיעה. כשבאים על אתר מתבטלים לגמרי. והשי"ת יעזרנו להיות כלי ראוי לקבל כל ההמשכות וההשפעות שרבינו משפיע עלינו שיכנסו בפנימיות. רבינו שליט"א

בעצמו לבוש בלבושים פשוטים ככל ההמון. וכשהולך בכל יום לבקר את אמו תחי' הוא הולך בעצמו בלי גבאים ומשרתים וכו'. ובאלו הבגדים מתחפש איש קדוש ונורא בדרך צנוע. והצנע לכת.

השני ימים ר"ה עברו ברוב הדר ופאר. וזכיתי לשמוע מפיו הקדוש ההפטרות והתקיעות והפסוקים אשר אף לב האבן יהי' נימוח כמים. ובעת ההליכה לתשליך ה' סדר מסודר רבנו הולך בראש ואחריו כל הישיבות, קטנים קודם. אח"כ הבחורים ואחריהם כל החסידים ובתוכם אנשי ברוקלין. אשר הדרך תפס כמה קילומטרים וכל הדרך נגנו ניגונים חסידותיים. וכל התחבורה נפסקה.

כשבאנו מהתשליך נאספנו כמה אלפים כן ירבו, בחצר בהסוכה הגדולה. וכ"ק אדמו"ר שליט"א ישב בראש, יחד עמו זקני החסידים וראשי הישיבות. ודיבר שיחה מענייני ר"ה. ואח"כ מאמר כארבעים רגעים וכל העם עומדים על רגליהם ברתת ובזיעה ושומעים איך השכינה מדברת מתוך גרונו של משה רבנו שבדור. (השגתי הנחה מהמא'. וכשאבא אי"ה אראה אותם לכם) – בשבת שובה בשעה 2 יצא פתאום (היינו שלא ידענו ולא הכינו לזה) וישב לשולחן החסידות ואמר מאמר שובה ישראל. ובתוך המאמר ביאר היהי רצון שפגמתי באות יוד... סקילה... באות ה' שריפה וכו' ואמר בעבודה. שענין העונש של סקילה שלבו נעשה אבן ומטומטם. ואינו מתפעל לקיים תומ"צ כדבעי והאריך בזה עונש השריפה. שנעשה להוט אחרי תאוות לבו מיט א ברען ועוד ענינים בזה. עונש הרג שעפ"י הגמרא שמפרידים הראש מן הגוף בסיף. והוא בעבודה, שהראש אינו שולט על הגוף. וכמו שהם נפרדים אחד מהשני, ובעת שדיבר בכה הרבה מאד עד שהי' מוכרח להפסיק בין מלה למלה. ואני זכיתי אז לעמוד ממולו על יד השולחן.

קשה לצייר על הכתב ההרגש הנורא שכל אחד מאתנו הי' חש באותו רגע (האט איבערגילעבט) ורואים בחוש שכ"ק רבינו בעצמו מופשט לגמרי מגשמיות העולם והוא עומד כמה טפחים למעלה מכל העם והשכינה מדברת מתוך גרונו.

בעריו"כ חלק לעקעך לכל אחד ואחד. ואחרי זה נכנסו כל העם לקבל ברכת עריו"כ. אני העתקתי הברכה אות באות לידידנו הווח"ס ר' יוסף שמוטקין שיח'. בטח יראה לכם. וגם כבודו יראה נא מכתבי זה לר' יוסף כי מה שכתבתי פה לא כתבתי שם.

פה כל המאמרים תופס מיד תלמידכם הרה"ח ר' יואל כהן שי' ועוד הרבה צעירים ממנו שעוזרים לו לאסף כל האותיות. וכל השבוע בכל יום בערב חוזרים המאמרים והשיחות. המצב פה מרומם ונשגב

מאד. אז זיי איז ניט נוגע די גאנצע וועלט מיט אלע פופעס. מי וויל טעקע וויסען אווארט חסידות אום קולט זיין אין מוח אלץ וואס דער רבי שליט"א זאגט. והשי"ת יעזרנו ללמוד וללמד לשמור ולעשות כו'.

יש לכתוב הרבה, אבל אין הזמן מרשה לי עוד להאריך.

והנני מברכם בגמר חתימה טובה. וחג שמח. ידידכם עוז דו"ש.

יעקב יוסף רסקין שו"ב בראשל"צ

נא למסור פ"ש חמה לכל ידידנו בביהכ"נ שיחיו. וקשה לפורטם כולם. השי"ת יעזור לכולנו בגמר חתימה טובה. שנת שלום ושלוה ומנוחה בגו"ר.

מסרתי הפ"נ של כבודו לכל התלמידים שלו שיחיו, ואמרתי להם שישתדלו לעזור לרבים לגמור בנין הישיבה, אבל האמת הוא שאין עם מי לדבר. האחד המיוחד מכולם הוא בנימין אלטהויז, והעמיד קערה בשביל ישיבת אחי תמימים בראשל"צ אבל עודני לא יודע כמה כו'.

בס"ד, שבט תשכ"ה

לאהובי אחי ורעי

שלום וישע רב,

ת"ל על החיים והשלו' אתנו, כן יעשה עמנו תמיד.

הפעם עלי לצאת מגדרי צורך השעה, ולפנות באופן אישי אל כל אחד ואחד ולבקש את עזרתו הדחופה והמהירה.

ישיבתנו הקד' אחי תמימים ליובאוויטש, שזו שנת הבר-מצוה שלה – מהווה כיום מגדל-אור רוחני השופע את אור התורה והחסידות בכל רחבי העיר והסביבה.

רבים היו הלבטים של הישיבה עד כה. אולם, עתה היא נמצאת במצב כספי חמור הקשה מנשוא ואנו עומדים חסר אוניים מול נטל החובות המחמיר והולך.

עקב הדחק הרב השורר בבנין הקיים עם התוספות תלמידים רבים, נאלצנו לפני זמן רב להתחיל בבניית בנין שני – בנין הפנימיה אשר נחוץ באורח דחוף לתלמידנו. אולם הבניה הופסקה בגלל חוסר אמצעים כספיים.

רבותי, קשה כח הסבל!!

אני פונה איפוא, לכל ידידי ומכירי בקריאה נאמנה: אנא, בואו לעזרת הישיבה איש כפי נדבת לבו הטהור למען חלצנו מן המיצר הכספי הקשה בו אנו נתונים.

נמצאים אנו עכשיו כמה ימים לפני יו"ד שבט, יום הסתלקות כ"ק אדמו"ר הריי"צ ני"ע – יום המסוגל ביותר להרים תרומה עבור המוסדות השייכים לנשיאנו, כלשון כ"ק אדמו"ר שליט"א במכתבו

מר"ח שבט תשי"א, בו הוא מציע: "בבוקר קודם התפלה ירים כל אחד תרומה להעניינים השייכים לנשיאנו, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, בעד עצמו ובעד כל אחד מבני ביתו שיחיו, וכן קודם תפלת מנחה". תקותי תאמצני כי מוקירי התורה והחסידות ישמחו להטות שכם ולתת יד-אחים נאמנה לשיבתנו הקד', ועל כך יבורך כ"א מאת הבורא יתבי בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר בגו"ר. המצפה לישועת ה' והדושי"ט

חיים שאול ברוק

גמר חתימה טובה לידידי הרה"ג הח' המופי חו"ב סוע"ה כשי"ת הת' מוהר"ר אלכסנדר (יודאסין) שליט"א עם כל ב"ב עולם יעמדו על הברכה בספרן של צדיקים אמן.

אחדשה"ט

להוי ידוע לכת"ר שהישיבה הקדושה עומדת עכשיו בסכנה ח"ו ואין מי שיחשוב על זה. ולכן כל מי שחביב עליו לימוד החסידות בישיבה אשר זהו השארית הנשארה בא"י שלומדים בפה דא"ח, ולכן יראה כת"ר להתענין בזה ולהתיישב היטב מה לעשות בכדי שביום א' הבעל"ט תהי' אסיפה כללית בענין הזה ותדעו מה לעשות. אני אה"י אי"ה ביום א' הנ"ל בתל אביב ואה"י ג"כ באסיפה, והשי"ת יעזור לנו בלימוד החסידות ונתבשר בשורות טובות ומכ"ק אדמו"ר שליט"א בפרט. כ"ד ידיו המברכו בגח"ט, הצעיר שבתלמידים מהישיבה הקי"א אחי תמימים" הצעיר

חיים שאול בן ישראל בן ציון ז"ל ברוק

ב"ה כ"א שבט תשכ"ה

ידידי ורעי הרה"ח חו"ב וכו' הת' מו"ה אלכסנדר שליט"א יודאסין שלום למר ולתורתו

קבלתי מכתבך ביום ו', ת"ח לך על שאתה מתעניין במצבי לאחר שלא נשאר לי אף ידיד אחד ואני רואה שכב' מתעניין במצבי הפרטי והשי"ת יאריך ימים בבריאות הגוף ונחת מכל צאצאך.

בענין החמישים ששלחת, חשבתי לתת אותם להישיבה, מפני שהיא נחוצה הרבה יותר ממני, אך פתאום קפץ שר של בצע והתחיל לצעוק ולטעון (טענותיו ידועים) ובסוף נתפשרתי עמו לחלוק ואני מחשיב זאת כאילו נתת הכל לי והכל להישיבה.

תאריך ימים בבריאותך
ידידך חיים שאול ברוק

ב"ה, ה' אד"ר תשג"ה
... ואודות מה ששאל בתניא, הענין הוא כי זה שמתגבר הוא רק במח' דבור ומעשה אבל אין לו התגברות על הכחות, היינו שלא ירצה בהתאוה, וגם זה הוא רק מצד הקב"ה העומד לימין אביון, כי אילו היה מתגבר על הכחות היה צריך להיות שלא יהיה לו תאוה לזה, נמצא שהמדות הם עדיין חזקים ומי הוא המתגבר הוא הנפש השכלית עם כח הבחירה ששרשו גבוה מאד נעלה. והשי"ת יעזרנו למען כבודו להעמיד דורות של יר"ש לומדים וחסידים.

ב"ה, ל"ג בעומר תש"י.
...חוששני שבגלל טרדות הילדים אין לך פנאי ללימוד החסידות והנגלה ולכן באתי לדבר אתך – בכתב – ולעוררך וגם אתה תכתוב לי מכתב לעורר אותי אף שיש לי עם מי להתדבר, אבל טרדותי ועל כולם היצה"ר כפי שהוא מכונה ע"י חז"ל בשם מנוול ומשוקץ באמת הוא עולה על כולם וצריך אני להתעוררות. לפעמים הנני נופל בעצבות ממעמדי ומצבי הפרטי, אך המא': "א איד וואס האט זיך גיהאלטין אין מיין קליאמקע, וועט אן תשובה ניט שטארבין". – זה מנחמני מעט. הטרדות רבות והיצה"ר גדול מכולם כו'. כתוב לי אם אתה לומד תניא ברבים בכל ש"ק ובכלל אם ניכר מציאותך שם. מה לכתוב לך עוד, לכתוב שאין עוד מלבדו, זהו דבר שאפילו תשב"ר יודעים, ומה לכתוב? שנרגיש את זה, זה לא תלוי בכתובתנו...

ב"ה, נר ד' דחנוכה
... כ"ק אדמו"ר שליט"א תובע הרבה, מפני שאם לא יתבע ממך, ממי יתבע? האם ממני? תדע שאני כבר שברי כלי וגם החברים שלי הם כמוני עליך ועל חבריך מוטל עליכם הדבר הזה, תאמין לי, כשהייתי בשנותיך לא ישבתי בטל, רק עסקתי בזה אבל עכשיו שזקנה קפצה עלי, מה אני יכול לעשות, וח"ו אינני אומר לך תירוצים, רק אני אומר שאתה מחויב בדבר יותר, מפני שאתה צעיר יותר, ובכל זאת גם אני לומד ברבים בכל ש"ק, תניא ולקו"ת וחוזר דא"ח, והשי"ת יעזור לך ללמוד וללמד לשמור ולעשות וכו' וב"ה יש לך פה ולשון לא פחות ממני ואסור להתלבש בענווה של וכו' וכמדובר בהקדמה להתניא. לכשתגיע לסוף פ"ג בשער היחוד והאמונה, תכתוב לי הפי' מה שאומר שם הלי': אך לכאורה אין המשל דומה לנמשל וכו' מהו הפי' לכאורה, הלא באמת אין המשל דומה לנמשל, והשי"ת יאיר עינינו במאור תורתו ית' ויעשה לנו נסים כמו שעשה לאבותינו וכו'.

ב"ה, אור ליום ג' בחוקותי תשי"א, ראשון לציון
אחי ורעי היקרים ה"ה הת'...

לא אוכל להתאפק מלכתוב לכולכם (כוונתי על כל האברכים והבחורים אחיי ורעי) ידעתי כי בטח תלעגו ממני וממכתבי, אך לסבול לא אוכל והנני מוכרח להגיד את צעריי.

הייתי ע"פ טעות ביום א' באסיפה וקבלתי הרבה עגי"נ מאסיפה זו, והוחלט אצלי החלטות אלו. חושך דארף מען טרייבן מיט אור ולא עי"י חושך. שקר טרייבט מען מיט אמת ולא עי"י שקר. גם צריך לדעת אז א חסיד איז מען רק מיט חסידות, היינו לערענען און דאווענען אן מעהמ"צ בכדי להשלים הכוונה העליונה, ניט מיט אנדערע זאכין... ירד ירדנו, ירידה אחר ירידה, אבל אתם שעוד לא טעמתם טעם חטא, נא ונא, עבודתכם תהיה רק למוד נגלה וחסידות און א ביסל דאווענען שאט נישט זולת זה, שום דבר אחר. גם לזכור מאמר הצ"צ הובא בד"מ "ניטא קיין איך" וזה סגולה גדולה לבחור האמת הגמור והבא לטהר מסייעין אותו.

אפשר שימצאו איזה אברכים, שילעגו עלי ועל דברי, יהיה להם אשר להם, אני את נפשי הצלתי, כדאי שאף אם אחד מכם ישמע אל דברי ממש. אינני יודע איפה אנחנו, הס"מ מזמין לכ"א במה להתעסק ואנחנו שומעים לו בכל אברינו וגידינו, ומה יהיה הסוף מזה. אכפול עוד בקשתי לכאוי"א מאתנו, שלא להמשך אחר פוליטיק כו' כי אש היא וכו'.

ב"ה, י"א סיון תשי"ב.

... נשארתי גלמוד, ממש כחוני המעגל שאמר או חברותא או וכו', חשבתי שהישיבה שאותה יסדתי בראשלי"צ היא בשביל שלא אהיה גלמוד אבל גלמוד נשארתי, התלמידים הם שלא כפי רצוני וצריך לקחת בחשבון שלא ככחי אז כחי עתה, לבד מה שאני מקושר אל העיר היינו להבעה"ב של העיר ללמוד עמהם שיעורים, כי זהו פרנסתי (כי מן הישיבה אינני לוקח פרוטה אחת, לעי"ע) ולכן עבודתי בישיבה היא רק משעה תשע בבקר עד שש וחצי לפנות ערב ואילו אחי"כ לא אוכל לעשות שום דבר, רק לפרקים רחוקים אני מדבר עם התלמידים דבי"ט אם הם מקבלים. כמדומה לי שהאווירה שהיתה בישיבה בת"א, אינה נמצאת אפילו ב... וזה כואב לי מאד. הכחות שלי הולכים וכלים מעט מעט ואני כבר צועק או חברותא וכו'. חשבתי שיהיה לי איזה סיפוק מהישיבה אבל אני רק שבע יגון ואנחה והשי"ת ירחם עלי. נא לשמחני לכה"פ

במכתב, אם אני מקבל מכתב מידיד אני נזכר על הימים ההם כשהייתי בת"א יש לי לכה"פ מעט עונג.

גם הדוחק שנק' חסרון כיס שקשה מכולם שורר מאד בישיבה ואין לי מוצא מזה, ותודה רבה לידידנו הת' ר' יעקב פלס שהוא משתדל מאד בת"א ותומך אותנו לע"ע בתמיכה הגונה אבל בפירוש הותנה שזה לא יהיה לאורך ימים, וא"כ לא רוחניות ולא גשמיות, ומה עוד? פרנסתי בעצמי ב"ה איננו בדוחק כ"כ אבל מה יש לי מהפרנסה שלי, והשי"ת ירחם עלינו ויביא לנו גוא"צ בב"א.

ב"ה

קבלתי מכתבך וחוששני מפני עצלותי פן אשכח לכתוב ולכן תיכף לקבלה-תשובה, יקירי! נפלאתי מאד על מכתבך שכתבת שאינך עוסק בתורה ודא"ח, אך אני חושב שזה מפני ענוותנותך אבל אין דברים בטלים בלי חלום... וחוששני שאפשר שמעט יש בזה גם אמת ותמהני עליך אם מעכשיו תתבטל מתו"ע מה יהיה לאחר עשר שנים וכו', ומה שכתבת שבי"ב תלויים עליך, הלא בשעה שמגדלים ילדים יכולים ללמוד אף שלא בעומק וזה יותר טוב משלא ללמוד כלל (בודאי לא תכעס עלי יען ואני כותב לפי מכתבך שאתה כותב שאינך לומד) ומה שאתה מבודד, צריך לעשות חברה, כי היום הכל מבודדים ואיך אינך יכול לעשות חברה והשי"ת חנן אותך ב"ה בתורה ובשפת חלקות ובדא"ח ובכל שאר הדברים הצריכים לת"ח ואיך אינך יכול לעשות חברים בשבילך כדי שלא תהיה מבודד.

כנראה ממכתבך שאינך לומד תניא וגם זה פלא. סוף דבר תסלח לי על חוצפתי כי אם אינך מרבותי אבל מחבירי בודאי אתה, וכבוד חברך כמורא רבך וכו' אבל מכתבך הוציא אותי מהכלים אף שהנני חושב שביותר ממחצה אתה מגזים. אני בעצמי רק נתמתי זאת, שכפי שאתה כותב גם אתה כמוני אבל זה לא יתן לי שום חזוק, טרדות רבות ועצומות וגם דאגותי לא מעטים המה וד"ל.

יותר אין לי כח לכתוב כי השעה היא מאוחרת והנני מוכרח למסור את הפקדון לבעה"ב.

ב"ה, ז' תמוז תשי"ז

לידידי הרה"ח... קבלתי היום גלויתך והנני מקיים המא', מעולם לא עברתי על דברי חבירי, ואם רצונכם בזה, אשתדל לבוא אי"ה בל"ג ביום ג' בערב, ואם בשו"א לא אוכל לבוא (כי בכל יום אני חושש פן אצטרך לשכב במיטה בגלל בריאותי הרופפת) אשלח אז מברק ויה"ר שביאתי לכאן לא תהיה לריק וה' יהיה עם פי במילולי. חניבי, דע לך שלא כימים הראשונים – האחרונים. אני רואה שהרבה מתברי הם ג"כ כמוני (שאינם ראויים לכולם) אבל אינם חפצים להאמין בזה והם חושבים שהם עוד אדונים, ואני אינני שוטה כמוהם, אני מרגיש שצריך למסור ההנהגה לצעירים יותר, אבל בכ"ז אני כותב שאני מסכים לבוא (אף שאינני צריך) ויה"ר שנוכל להשלים הכוונה העליונה בכל הפרטים ושלא נבוא לעיו כו'.

4

ב"ה, כ"ד תשרי תשי"ט

... אני רואה שהנך חושב שבכלל הדבר מיותר לגמרי רק כדי שלא להרגיז את הזקן (כלומר אותי) שולח אתה כמה פרוטות לישיבה, אבל תדע כי לא כן הוא, אני מקיים בבקר זרע זרעך ולערב אל תנח כו', אני מקוה להשי"ת שכמו שיצאו תלמידים מהישיבה בתל-אביב, גם מפה לא אתבייש רק שלכה"פ יעזרו לי במצבי החומרי ואינני מתייאש כלל מזה. ולכן אבקשך שגם אתה אל תתייאש כי בטחוני חזק בהשי"ת שלא ישליכני לעת זקנה וכו'.

ס ב ה כ ל ה

הרה"ח ר' משה לייב גולדיס ז"ל מצ'רמביץ'
קיים לדמותו

קוים לדמותו של איש מסירות הנפש הרה"ח ר' משה לייב גולדיס ז"ל מצ'רנוביץ'

הרב משה גולדיס נולד בשנת תרס"ח בעיירה סרביה שהיתה תחת השלטון הרומני.

התכונות הטובות ועשיית חסד שאפיינו אותו במהלך שנות חייו, כבר ניכרו בו בימי ילדותו. אביו ר' יצחק שהיה מלמד בעיירה נפטר בגיל צעיר, והבן נאלץ לקחת על שכמו את עול פרנסת הבית עוד לפני הכנסו למצוות.

ר' משה תמיד היה מספר כי אצלם בעיירה סרביה לא היה מושג כזה של יהודים שאינם שומרי תורה ומצוות. יהודי ודתי היה היינו הך.

בביתם היה מתארח פעמים רבות הרבי מרימניץ זצוק"ל שהיה בני בית אצלו והיה קשור אליו בעבותות של אהבה.

בשנת 41 כאשר נאלצו לברוח מהאויב הנאצי, ר' משה לא הסכים לחצות את נהר הדנסטר בשבת קודש, למרות שהיה ידוע כי בכך עלול הוא חלילה לסכן את חייו. מסירות נפשו ליהדות ללא פשרות לא ידעה גבולות גם כאשר האויב הנאצי היה בפתחה של בעיר. ואכן ביום ראשון שלאחר השבת הבריחה כבר הייתה מסובכת. הגשרים כבר הורדו, ובדרך נס הצליחו להעביר את הגבול לכיוון קישנוב, בעיירה אורגייב.

כמו רבים מהפליטים היהודים, גם ר' משה שם את פעמו לכיוון אוזבקיסטן לעיירה סרגנה שליד סמרקנד, שם למעשה החל ר' משה את קשריו עם חסידי חב"ד במקום, והתחבב עליהם ביותר, כאשר תכונותיו הטובות ומידותיו ועזרתו לזולת היו לשם דבר.

בשנת 45 חזרה המשפחה לאורגייב ומשם לצ'רנוביץ' שם התגוררו עד עלייתם ארצה בשנת תשל"ה, לאחר שנים של תלאות סבל ומסירות נפש לכלל ולפרט.

ר' משה איחר את הבריחה המפורסמת של חלק נכבד מהחסידים בשנת 46 כאשר הבריחו את הגבול מלבוב, וכך נאלץ להשאר שלושים שנה נוספות בצ'רנוביץ' יחד עם נכבדי משפחות אג"ש. ר' משה היה הרוח החיה האיש שבשקט ללא תשומת לב,

דאג להחיות את רוח אִנִּישׁ בצ'רנוביץ', לדאוג למחייתם של המשפחות השונות. קרנות של מתן בסתר, מימון בניית מקוואות וכו'. ר' משה עודד עזר תמך וסייע בכל נפשו ובכל מאודו, כפי שמפרשים חז"ל על הפסוק "בכל מאדִּיךְ", בכל ממונך.

ידידיו באותה תקופה מספרים כי 90 אחוז מהכספים שהרוויח באותם הימים היה נותן לצדקה, כאשר בביתו שררה דלות ודוחקות.

בנוסף לעבודתו הרשמית כספק פירות יבשים לסיביר, התעסק במסחר לא חוקי בימים ההם, כאשר התברר כי עבודתו הייתה להחיות יהודים ולתרום להחזקת היהדות, כאשר הוא עצמו לא נהנה מאותם כספים.

המשפיע הרה"ח איש מסירות הנפש ר' מענדל פוטרפאס ע"ה מספר כי פעם היה נצרך לתרומה הגונה לבניית מקווה, ר' מענדל לא ידע מהיכן ישיג את הסכום הגדול אותו היה צריך להשיג, והנה לפתע הוא פוגש בר' משה גולדיס. הלה ללא חשבונות מיותרים רוקן את כיסו ונותן סכום גדול למען בניית מקוה הטהרה. כשהמשפחה ישבה 'שבעה' לאחר פטירתו של ר' משה, הגיע ר' מענדל ע"ה לנחם. הוא ראה את בני המשפחה עצובים על פטירתו בלא עת של אביהם. ר' מענדל אמר באותה הזדמנות: למה אתם בוכים? אתם צריכים לשמוח, ר' משה עולה לשמיים עם מזוודות של מצוות ומעשים טובים...

משפחות אִנִּישׁ שגרו באותם הימים בצ'רנוביץ' ביניהם משפחות וישצקי, לבנהרץ, רובינסון, קוזלינר ועוד, זוכרים את ר' משה ע"ה בטוב ליבו השופע ובנדיבות ליבו הטהור. ר' משה כאשר היה מלווה לאנשים כסף,, לא היה לוקח פתק של בעל החוב, כאשר היה אומר אם יוכל להחזיר שיחזיר ואם לאו שלא יחזיר, כאשר כולם ידעו שהלוואה של ר' משה היתה למעשה כעין מתן בסתר למשפחות וליהודים שעול הפרנסה רבצה עליהם.

הרב חיים מאיר כהנא מי שהיה רבה של צ'רנוביץ' אמר באחת ההזדמנויות לבני המשפחה כי נהוג שנותנים מעשר כספים עשרה אחוזים. המהדרין יותר נותנים חומש לצדקה, אולם האבא שלכם נתן 90 אחוז מכספו לצדקה. הוא למעשה עבד קשה לפרנסה בשביל לעזור ליהודים.

גם העבודה שלקח על עצמו בתקופת השלטון הקומוניסטי, הייתה עבודה שיכל להפטר מעבודה בשבת קודש.. לפרנסתו הרשמית התפרנס כספק של פירות יבשים לסיביר. ר' משה היה

מסדר את עבודתו, שבכל שבת הוא לא יצטרך לחלל את השבת, והיה שוהה בערים שונות ברחבי ברית המועצות, אצל מכריו וידידיו הרבים.

גם במסעותיו הרבים לצרכי פרנסתו היה מסייע ועוזר ליהודים להתמודד עם החיים הקשים שהיו באותם הזמנים. משפחת ר' שלום דובער ורבקה רסקין שגרו באותה תקופה בגורקי, זוכרים כי באחת ממסעותיו הרבים, יום אחד התדפק ר' משה על דלת ביתם, כאשר ביקש להלוות סכום כסף להוצאות הנסיעה ברכבת בדרכו לביתו בצ'רנוביץ'. ר' משה סיפר כי פגש זוג יהודים צעיר שעמד להתחתן. הזוג הצעיר היה מחוסר כל, ור' משה שלא יכל ראות בעניים, הוציא את כל כספו שהיה ברשותו כדי שהזוג יוכל להקים בית נאמן בישראל.

ר' משה עצמו נמנע לספר עד כמה שהוא עוזר ליהודים, אך מסיפורים שהגיעו לאחר מכן התברר כי היקף העזרה שהגיש ליהודים בצ'רנוביץ' והסביבה הייתה רבה מאד, ובזכותו הצליחו רבים להמשיך בשגרת חייהם, עד כמה שניתן היה באותם ימים טרופים. גם כאשר במשפחות שקרה אסון, ר' משה היה הראש וראשון לבוא לעזרת המשפחה, לסייע עד כמה שניתן. בפעולות שנעשו בין החסידים. בתפילות ובשיעורים שארגנו במקום ר' משה היה הרוח החיה. המשפיע הרה"ח ר' מוטל קוזלינר מוסיף כי במשפחות בהם היה חלילה ראש המשפחה נעצר או נלקח לחקירות במרתפי הק.ג.ב. ר' משה היה דואג להביא כל בוקר כסף למשפחה שתוכל להחזיק מעמד באין משענת כלכלית.

בשנת 63 נלקח ר' משה לחקירות ולמאסר לאחר הלשנות על המסחר הלא חוקי שניהל. ר' משה נאסר לאחר סדר פסח ביו"ט שני של גלויות. ר' משה עונה ונחקר על ידי השלטונות במקום. במשך כמה ימים לא הסכים להכניס אוכל לפיו, בגלל ההידורים של חג הפסח ועליהם לא ויתר גם בין כתלי בית הכלא. כאשר חוקרי הק.ג.ב. ראו כי אין להם ברירה, אפשרו לבני המשפחה להביא מצות ומאכלי פסח לתוך בית הכלא.

בין החקירות הרבות שהיה לר' משה חקרו אותו על העזרה והסיוע שהגיש ליהודים במקום, מה שהיה לצנינים בעיני השלטונות. במשך שמונה שנים ישב בבית הכלא תוך עינויים קשים, ומה שלמעשה החליש אותו מאד וגרם לפטירתו בלא עת. למרות סאת היסורים שעבר, ר' משה לא ויתר על קוצו של יו"ד, וגם כאשר היה בבית הסוהר הקפיד על קלה כבחמורה, ועמד גבורה ובמסירות נפש, כפי שהיה בחירותו. ר' משה ישב בבית

הסוהר עד יום שישי ערב פסח תשל"א, והספיק עדיין להגיע לליל הסדר בביתו לחגוג יחד עם בני משפחתו לאחר שמונה שנות סבל ועינויים בכלא הסובייטי. לליל הסדר בשנה ההיא הייתה משמעות כפולה עבורו..

לאחר שהשתחרר ממאסרו, הקדיש את כל עיתותיו ללימוד תורה.

החינוך בביתו של ר' משה גולדיס היה מיוחד במינו. בתו גבי רוזה פטרוברסקי שתחיי מספרת כי בבית דיברו אך ורק אידיש, וכי עד גיל 3 לא ידעה בכלל את השפה הרוסית. מידי יום בשעה 7 בבוקר היה מגיע מלמד הביתה ללמד את בניו תורה ויהדות, שעה לפני שהלכו לבית הספר המקומי. בשנת 72 הגישו בקשה לעלות לאה"ק. במשך שלש שנים ה היו מסורבי עליה, ורק בשנת 75 הצליח ר' משה להגשים את חלומו לעלות לאה"ק יחד עם כל בני משפחתו. ההתרגשות של ר' משה לא ידעה גבולות. ומנגד התרגשות גדולה אחזה בקרב אנ"ש באה"ק שהכירו וזכו להסתייע בידו שהגיעו לברכו ולעודדו לאחר שנות הסבל שעבר. ר' משה כבר היה חלש ותשוש מכל התלאות שעבר עליו. מיד עם יציאתו מרוסיה נסע לביקור אצל כ"ק אדמו"ר מה"מ. על כך מספר המשפיע הרה"ח ר' מרדכי קוזלינר שיחיי שהכיר את ר' משה במשך שנים רבות: הרבי מיד עם כניסתו ליחידות שארכה 18 דקות אמר לו: עד היום אתה עזרת לנו.. מהיום כולנו חייבים לעזור לך... תקופה מסויימת הלך ר' משה לאסוף כספים עבור לשכת 'עזרת אחים' והרבי הורה שעם ר' משה גולדיס ילך ר' יהושע פינסון מי שהיה היו"ר של עזרת אחים.

לאחר מכן זכה ר' משה לנסוע פעם נוספת לרבי ולשהות ביחידות.

לאחר הנסיעה השניה נפל ר' משה למשכב ממנו לא קם ובו כסלו תשל"ז השיב את נשמתו הטהורה והמזוככת ביסורים של מסירות נפש לבוראה כשהוא בן 69 שנים. על פי בקשתו נטמן בהר הזיתים ליד ידידו ר' שמואל אברהם לבנהרץ ע"ה.

עוד מספר המשפיע הרב קוזלינר: לר' משה היתה קופה סודית, שמטרת הקופה הזאת הייתה לממן את הוצאות הנסיעה למקווה, ובימים ההם בכל רוסיה אולי היו שניים שלשה מקוואות, ומימון הוצאות הנסיעה היו גדולים מאד, כאשר פעמים רבות היה מדובר בטיסות. ואם לא די בכך, ר' משה עוד היה דואג שלאחר הנסיעה הארוכה למקוואות שארכה לא פעם

מספר ימים, יביאו מתנות עבור הילדים מקופת הצדקה הזאת אך אחד לא ידע מזה וזה היה סודי ביותר.

בכלל הצדקה שר' משה גולדס היה מחלק, היה מעל לכל דמיון. ר' מענדל פוטרפאס ע"ה היה אומר לו לאיזה עניינים צריכים לתת לצדקה ור' משה היה נותן ללא חשבונות, אם למען בניית מקוואות ואם לכל מטרה אחרת של עזרה ליהודים.

עוד נוהג מעניין היה לר' משה, לתת עגלת תינוק לכל ילד שנולד במשפחה. הוא היה קשור מאד לצדיק מרימניץ זצוק"ל. לאחר שר' משה יצא מרוסיה כשהגיע לרבי מרימניץ הוא מיד שאל אותו כמה כסף אתה צריך. ללא שהיות הרבי מרימניץ רץ מיד לעשיר והביא לר' משה 5,000 דולר, כדי שיוכל להקים את משפחתו מחדש. הרבי מרימניץ רצה להביא לו עוד כסף אבל ר' משה סירב. בכלל הוא מעולם לא רצה לנצל את הדברים שעשה למענו והכל היה מתוך הצנע לכת, כאשר רבים מאלו שר' משה תמך בהם אפילו לא ידעו מכך. בהלוויתו של ר' משה שמעתי את ר' מענדל פוטרפאס ע"ה אומר לרימניצר רבי: הוא לוקח עמו לשמיים מטענים של גמילות חסד...

מיד לאחר סתימת הגולל ראיתי את הרבי מרימניץ לוקח את שולי הקאפאטע שלו ועם ידו מסובב מעל קברו של ר' משה. והי הדבר לפלא. בכלל ר' משה היה קשור מאד לרימניצר רבי, שגם היה מעורב בשידוך של בתו שתחי' ובדברים רבים נוספים בתוך המשפחה.

ברוך - ק"ט
RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213

493-9250

מוחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 אימפרן פארקווי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, י"ט" טבת תשל"ט
ברוקלין, נ.י.

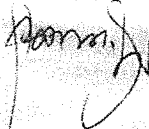
הו"ח אי"א נו"נ עוסק ב"צ
מה' אברהם אבא שי'

שלום וברכה!

במענה על ההודעה אשר נולד להט בן למזל טוב,

חנה ית"ר מהשי"ת שיכניסוהו לחורדה ולחופה

ולששוק טובים. ויבדלו בלמד עם רובי תלמידי חכמים
הר"ח.

בברכת מזל טוב

מכתב שקיבלו הורי החתן מהרבי לרגל הולדתו

ברוק - ק.מ.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ.י.

בי"ה, ז' דחנוכה תשנ"ב
ברוקלין, נ.י.

האברך חיים שאול שי

שלום וברכה

במענה על ההודעה ע"ד הכנסו לגיל מצות,

הנה יה"ר מהשי"ת אשר מבן שלש עשרה למצות
יגדל לבן חמש עשרה וכו' כפטק המשנה (אבות פרק
ה'), ויוסיף התמדה ושקידה בלימודו בתורה, בחור
הנגלה וכן בחורת החסידות ויהדר בקיום המצות.
והשי"ת יצליחו להיות חסיד ירא שמים ולמדן.

בברכה

מכתב שקיבל החתן מהרבי לרגל הגיעו למצוות

